

SLOVENSKI POROČEVALEC

Smrt fašizmu —
svobodo narodu

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE

Leto VI, št. 43

Ljubljana, nedelja 10. junija 1945

Cena L 2.— oz. RM 0.70

Veličastne manifestacije v Trstu

Tržaško ljudstvo zahteva popolno uničenje fašizma, kjerkoli še obstoja, takojšen povratek internirancev in prijateljsko ureditev tržaškega vprašanja s Titovo Jugoslavijo

Trst, 8. jun. (Tanjug) Nad 40.000 ljudi se je danes ob 18. uri zbralo na Piazza Unita, da manifestirajo svoje neomajno zaupanje in podporo Narodno-osvobodilnemu svetu kot edinemu in resničnemu predstavniku volje tržaškega ljudstva. Take manifestacije Trst še ni videl. Po tednih mednarodne reakcionarne kampanje je tržaško ljudstvo odločno izrazilo svojo voljo. Manifestirale so delovne množice tržaških tovarn in ladjedelnic, vseh privatnih in gostinskih ustanov, žena in mladine. Ves pravi demokratični Trst je bil danes na trgu Unita. Manifestacije so se udeležili delavci iz ladjedelnic Sv. Marca, tovarn strojev pri Sv. Andreju, tržaškega Lloydja, rafinerija Castellini, ladjedelnice S. Rocco, peki, delavci tovarne jute, čevljarji, gospodinjice, mala industrija, mali trgovci, tramvajski uslužbenci, delavci iz tovarn Modiano, milarne Adria, tovarne testenin, pralnice, prodajalci zelenjave, delavstvo gradbenih podjetij, veliko število italijanskih in slovenskih intelektualcev itd.

S protifašističnimi in delavskimi pesmi mi sta dve ljudski godbi spremljali nepregledne vrste ljudstva, ki je nosilo sto in sto transparentov z napisi: Pustite nas v miru! Odločen boj proti fašizmu! Hočemo naše izgnance domov! Živel Tito! Živelo ljudsko sodišče! Izrujmo fašizem! Živela protifašistična zveza! Živel avtonomni Trst! Živela italijansko-slovenska zveza! Tržaški narodno-osvobodilni odbor! Proč z mednarodno reakcijo! Manifestiralo je ljudstvo, ki ve, da ni končana borba proti fašizmu, ki ve, da mu temne reakcionarne sile hočejo kratiti demokratične svoboščine, pridobljene s krvavo borbo.

Možje in žene iz tovarne Sv. Andreja so nosili velik napis: Junakom borbe naj sledijo junaki dela! Oni iz ladjedelnic Sv. Marca napis: Živela narodna zaščita. Trst se oprta na svojo ljudsko oblast! Tržačani so prihajali prepojeni borbenega duha, samozavestnega obraza s trga Verdi na glavni trg Unita. Po trgu so odmevali vzkliki in borbene pesmi. Množica je zahtevala, naj se postavi pred ljudsko sodišče fašistične krivice in vso reakcionarno zalego. Tržaška mladina in delavski ali praznični oblekaj se s pesnjico nosila veliko sliko maršala Tita, kar je v zbrani množici izzvalo nov val navdušenja. Navdušenje pa je doseglo višek, ko je mimo prikorakala četa naše vojske z jugoslovansko in italijansko zastavo.

Fašizem je treba povsod iztrebiti s koreninami vred

Morje množice je segalo do obale Porto Nuovo. Še nikoli ni bilo tako iskrene, tako sproščene zahteve, da se enkrat za vselej s koreninami vred izruje fašizem, ki skuša motiti mirno sožitje italijanskega in slovenskega prebivalstva v Trstu. Živelo ljudsko sodišče! — je bil napis na nešteti transparentih in manifestante so zahtevali, da izvoljena ljudska sodišča čimprej kaznujejo sovražnike ljudstva.

Na zahteve zbrane množice, ki je hotela slišati predstavnike Narodno-osvobodilnega sveta, se je z balkona občinske palače oglasil prof. Braun, ki je v imenu mestnega Osvobodilnega sveta podal kratko poročilo o delu, ki ga je Osvobodilni svet izvršil v enem mesecu ter med drugim rekel:

Po 23. letih fašističnega trinošva ima Trst končno ljudsko demokratično oblast. Kdo ima danes pravico obtoževati, kritizirati? Morda oni, ki so bili v službi Nemcev in izdajali Nemcem, ki so delali, trgovali, kupovali, prodajali za Nemce in sploh ničesar storili v borbi proti nacifazizmu. Hočemo pošteno konstruktivno, ne pa lažno kritiko, ki bi imela namen sabotirati vse to, kar smo si v trdi in krvavi borbi pridobili. Tržaško ljudstvo dobro ve, da je le v ljudskih predstavniških poročilih za obranitev njegovih pridobitev in da so ti ljudski predstavniki porok, da se bo storilo vse za uničenje fašizma, v kateri koli obliki bi se pojavil.

V imenu italijanske socialistične stranke je pozdravil tržaško ljudstvo tov. Bottai, ki je med drugim opozoril na potrebo budnosti, ker fašizem še ni mrtev in se skuša zopet dvigniti v novih oblikah s pomočjo domačih prijavitelj in tujih reakcionarjev, ki na eni strani govorijo o civilizaciji in svobodi, na drugi strani pa zavirajo resnično demokratično vstajenje ljudstva, kratijo demokratične pridobitve in skušajo ohraniti pri življenju ostanke fašizma. Iz zbrane množice se je dvignil en sam glas: »Zahtevamo popolno iztrebljenje fašistov! Ljudska sodišča naj začnejo z delom!« Govornik je moral ljudstvo zagotoviti: »Ljudska sodišča bodo pričela z delom, komisije bodo pričele posloovati!«, nakar je ljudstvo spet vzklizalo: »Tako!«

Tovariš Štoka je v imenu Komunistične partije pozval tržaško ljudstvo k novi borbi, borbi dela in obnove za novo srečno življenje italijanskega in slovenskega delovnega ljudstva v Trstu. Godba je pri teh besedah prekinila tovariša in zaigrala delavsko himno, ki je v množici vllila novega kipečnega navdušenja in zopet so iz nestrpnih vrst prihajali vzkliki: »Trst Tržačanom! Ljudstvo je s vami!«

Tržačani zahtevajo pojasnila, zakaj se zavlakuje povratek deportirancev

Pred mikrofonom je stopil tov. Marino in pozdravil množice v imenu onih, ki se živijo vračajo iz nemških taborišč. Rekel je, da je srečen, ker se je živ vrnil iz enega izmed uničevalnih nemških taborišč, kjer je pustil mnogo mrtvih tržaških delavcev in kjer na žalost mnogi še ječe prav tam, kjer so ječali dolge nesrečne mesece. Čakajo rešitve in vrnitve domov, kar pa zavezniki predlog zavlakujejo. Strašna nemška taborišča pričajo, da bi fašistična zmaga vso Evropo spreminila v eno samo strašno taborišče za vse svobodne narode. Na te besede so manifestantje še višje dvignili napise: »Hočemo vrnitev svojih iz Nemčije!« in vzklkali: »Hočemo jih domov!« Govornik so nato tov. Regent v slovensčini v imenu Slovencev, tov. Radich v imenu sindikatov Trsta in tov. Fra Giacomo kot zastopnik delavcev.

Tov. Radich je izvajal med drugim: Ta veličastni sestanek, ko smo se po načelih prave demokracije spontano zbrali tolažiti čustva Tržačanov za njegove najboljše ustanove in največje pridobitve. Osvobodilni svet mesta Trsta je ljudska oblast, ki je pristi izraz teženj in volje ljudskih množic mesta.

Delavski razred vidi v Osvobodilnem svetu politično predstavnost, politično moč, ki bo nudila največ možnosti za ureditve njegovih teženj. Iz ljudske volje so zrasle nove oblike organov narodne oblasti: mestni svet, ki podpira Osvobodilni svet z nasveti, ljudsko sodišče, enotne strokovne organizacije in narodna milica, ki bo vzdrževala red in izvrševala ljudsko voljo. Te ustanove so zrasle od spodaj na resnično demokratičen način kot sad krvavih borb, ki jih je ljudstvo izvajalo proti zlobni reakciji. Vse to pa je bilo mogoče izvesti sami zato, ker se je delovno ljudstvo v protifašistični borbi držalo načela edinstva in ciljev: enotnosti slovenskih in italijanskih zahtev. Prav delavstvo je na tem polju pokazalo, v čem obstoja slovenski in italijanski bratstvo. Tržaško ljudstvo svečano izjavlja solidarnost Osvobodilnemu svetu in demokratičnim ustanovam, ki jih je samo ustvarilo in izjavlja, da jih bo s svojo močjo branilo.

Usoda Trsta naj se odloči prijateljsko med Titovo Jugoslavijo in resnično demokratično Italijo

»Usoda Trsta bo odločena na prijateljski način med Titovo Jugoslavijo in resnično demokratično Italijo.« je dejal tov. Fra Giacomo, »ne pa z Italijo Bonomijska in tudi ne z Italijo Savojevcev.« V imenu vseh delavcev je zahteval, naj Mestni osvobodilni tu svoje politično predstavnost, politično svet predloži najostrejši protest proti tistim našim sovražnikom, ki skušajo z lažjo in nastiljem odganjati naše ljudi iz nemških koncentracijskih taborišč v nova taborišča v Italiji. Godba Sv. Jakoba je kot grom udarila svojo pesem, da enodušno potrdi ta predlog. Med godbo so vsi vzklizali: »Dol z Bonomijem! Proč z njegovo vlado!«

Zastopnik Garibaldincev je v imenu vseh garibaldinskih borcev pozdravil ljudstvo in se mu zahvalil za vse njegove žrtve v borbi proti zločinskemu okupatorju. Italijansko in slovensko ljudstvo Trsta manifestira danes iz vsega srca za svojo ljudsko oblast, ki je zrasla iz njegove borbe in ki je ureditve njegovih davnih teženj.

Nazadnje je v imenu Mestnega osvobodilnega sveta govoril tov. Uršič in prikazal delo, ki ga je narodna oblast izvršila v enem mesecu. Prikazal je moralne in materialne težave, ki jih je bilo treba premagati in ker mora danes množica poznati resnico, je tej množici podal resnično sliko o položaju Trsta, o vsem, kar so sovražniki Trsta storili, da so sprožili iz njega mednarodno vprašanje s pomočjo podlih in ostudnih laži. Sovražniki Trsta, ki jih najdemo v Italiji kakor tudi v deželah, ki so nam prej svečano obljubljale priznanje za našo junaško in dosledno borbo za skupno stvar zaveznikov, se nas danes upajo zmerjati z balkanskimi banditi. Če pa pomislimo, da so isti, ki so ves čas pomagali fašizmu, se nam ni treba čuditi. Naš odgovor je utrditve ljudske oblasti, vztrajno delo in obnova. Ogorčenje ljudstva je doseglo višek in se je izražalo v ponovnih protestnih vzklilih proti reakcionarim silam in navdušenih vzklilih našim oblastem in naši vojski.

Udeležba Tržačank na II. kongresu AŽŽ v Ljubljani

Ob koncu je tovarišca Grgliola povedala, da se bo okrog 400 tržaških žen Italijank in Slovencev udeležilo II. kongresa protifašističnih žen v Ljubljani in da bodo na ta kongres prinesle pozdrave tržaškega delovnega ljudstva, kar so vsi navdušeno odobrili z vzkliki: »Živel II. kongres!«

S trga Unita so se manifestanti v povorkah razšli po ulicah mesta, peli in navdušeno pozdravljali našo vojsko. Mimoidočim je ljudstvo navdušeno poskalo. S to manifestacijo je Trst ponovno dokazal svojo demokratična čustva, svojo povezanost z ljudsko oblastjo in odločno izrazil voljo, da tudi v trenutku najhujše reakcionarne kampanje proti svobodnemu Trstu nadaljuje z bojem, ki je tržaško ljudstvo dvignil proti fašizmu.

Predsednik narodne vlade Slovenije

tov. Boris Kidrič je večeraj govoril na II. kongresu Slovenske protifašistične ženske zveze. Govor objavljamo na 2. str.

Ženske iz vse Slovenije zborujejo II. kongres Slovenske protifašistične ženske zveze

Ljubljana, 9. junija

V sončnem junijskem jutru se je davi predramila Ljubljana. Rožnik je žarel v sijaju priročne lepote in duhtečega cvetja. Tam v romantičnem zavetju za Trivolskim gradom pa je že v rani uri polno zažvele. Bojčarke so se zbirale. Mladinci in mladinke so prihajali. Ponošne matere in aktivistke, partizanke borke, delegatke Slovenske protifašistične ženske zveze. Iz osrčja Slovenije so prišle in vseh njenih obrobnih sredstev ter pokrajinj: iz Trsta in Gorice, Pirana in Jesenice, Celovca in Maribora, Murske Sobote in Celja. Prinesle so pozdravne kraških plaxot in zgodovinske Gospe Svete, nepreglednih in plodnih ravnin Pomurja ter valovitih gorc Podrevja in Zavsavja. S svojimi zastavami so prišle in z navdušenimi pesnjico na ustnih vzklizajoč Stalinu, Titu ter demokratični federativni Jugoslaviji. In na praznik naših hrabrih žena so se jim pridružila tudi številna zastopstva italijanskih ter avstrijskih protifašističnih sobork.

V pisani slikovitosti valovijo množice, ki se zgrinjajo na prostor letnega gledališča. Z 18 jamborov ponosno viharajo narodne, državne in zavezniške zastave. Vse povsod napisi, zastave, narodne moše. To sliko estetične ubranosti povzdiguje notranji duh zveste predanosti, borbene enotnosti, volje k obnovi. V tem je odev žrtvovanja, ki se iz dobe štiriletne osvobodilne borbe preliva v nov čas preroda. Slovenska protifašistična žena je razodela svojo voljo, da hoče z vztrajnim delom ohraniti, okrečiti in poglobiti vse, kar si je zagotovila in priborila v boju, ko je s puško v roki pomagala partizanskim borcem izvojevati blestečo zmago. Kongres, ki se ga je udeležilo nad 900 delegatki iz vseh krajev Slovenije je odprla tov. Mara Rupena-Osolnikova, tajnica Slovenske protifašistične ženske zveze. Pozdravila je predsednica narodne vlade Slovenije in sekretarja Osvobodilne fronte tov. Borisa Kidriča, podpredsednika dr. Marijana Breclja in člane vlade, sekretarja Predsedstva SNOS-a, tovariša Franceta Lubeja in člane Predsedstva, predstavnike sovjetske in češkoslov. vojaške misije; tovarišico Evgenijo Alekko, poročnico, predstavnico sovjetskih žena, tovarišico Nedo Božnovič, zastopnico centralnega odbora AFŽ Jugoslavije, Milico Prodvanovič in Danico Blažič, predstavnic zastopnic glavnega odbora AFŽ Srbije, tovarišico Mirno Saranovič, mester Milovana Saranoviča, narodnega heroja iz Crne gore, ki je dal svoje življenje v borbi na naših slovenskih tleh; tovarišico Julijano Cifer, zastopnico glavnega odbora AFŽ Hrvaške, tovarišico Mileno Bernetič in druge.

Ko je vojaška godba odigrala himno je sekretarica glavnega odbora Slovenske protifašistične ženske zveze tov. Mara Rupena-Osolnikova pozdravila vse navzoče in ženo pozdravljali našo vojsko. Mimoidočim je ljudstvo navdušeno poskalo. S to manifestacijo je Trst ponovno dokazal svojo demokratična čustva, svojo povezanost z ljudsko oblastjo in odločno izrazil voljo, da tudi v trenutku najhujše reakcionarne kampanje proti svobodnemu Trstu nadaljuje z bojem, ki je tržaško ljudstvo dvignil proti fašizmu.

Ukrepi naših oblasti ob eksploziji na ljubljanskem kolodvoru

Narodna vlada je dala za ponesrečence 10 milijonov lir in druge materialne ugodnosti

Iz pisarne Predsedstva Narodne vlade Slovenije smo prejeli:

Še v teku noči od 8. na 9. junija so si posamezni člani vlade ogledali mesto nesreče in povzročeno škodo ter se prepričali o zavarovalnih in reševalnih ukrepih vojaških in civilnih organov. V soboto 9. t. m. ob 8. jutraj je bil pri Predsedstvu vlade sestanek, kateremu so prisostvovali predsednik Boris Kidrič, podpredsednik, notranji minister, zastopnik OZNE, komandant I. divizije Narodne obrambe, komandant mesta, podpredsednica mestnega odbora OF in komandant mestne milice. Na tem sestanku so ugotovili, da so bili vsi organi naših vojaških in civilnih oblasti takoj na mestu ter vestno in požrtvovalno izvrševali svojo nalogo. Oddelek za zaščito naroda je takoj pričel temeljito preiskavo, ki je že ponoči privedla do znanih uspehov. Da eksplozija ni zavzela večjega obsega, gre zahvala vsem edincem I. slov. divizije Narodne obrambe in njenemu komandantu tov. Bojanu Polaku, organom Odsaka za zaščito naroda za Slovenijo, železničarjem in gasilcem. Prvo pomoč ponesrečencem so uspešno nudili mestni reševalci in člani Narodne milice. Vsi udeleženci sestanka so bili soglasnega mnenja, da naj štabi posameznih edinc izrečijo pohvalo in odlikujejo vse tiste, ki so se izkazali s junaštvom in požrtvovalnostjo.

smrtne žrtve niso bile velike in da tudi ni večjega števila ranjenih, pač pa je gmotna škoda zelo velika posebno na zmanjšanem delu kolodvora in na najbližjih stanovanjskih poslopih. Manjša škoda je bila v večjem delu mesta predvsem na šipah.

Mestni odbor OF je takoj podvel potrebne ukrepe za zaščito ponesrečencev in oškodovancev. Predlagal je vladi, naj podpre delo posebno ustanovljene komisije in prisloki na pomoč z gmotnimi sredstvi.

Vsi prisotni so bili mnenja, da je treba predvsem po organizacijah OF povečati budnost in čuječnost in sicer v najbližjih ljudskih množicah, proti sovražnim poizkusom reakcije. S strani vojaških in varnostnih oblasti je bilo zagotovljeno, da se bo izvršila najstrožja preiskava in da bodo kaznovani vsi, ki so kakor koli odgovorni za nesrečo.

Po sestanku je Predsedstvo narodne vlade Slovenije naročilo finančnemu ministru, naj nakaže mestnemu odboru OF 10 milijonov lir za prizadete. Ministrstvu za trgovino in oskrbo je naročilo, da z dodatno aprovacijo omogoči prehrano vsem, ki so ob tej priliki izgubili svoje imetje. Poleg prehrane bodo dobili prizadeti obleko in obuvene bodisi brezplačno, bodisi s pravico prvenstvenega nakupa. Ministrstvu za socialno skrbstvo in ministrstvu za trgovino in oskrbo je bilo naročeno, da pošlje v to komisijo pri mestnem odboru posebnega delegata.

Po prvih podatkih je ugotovljeno, da

novi razdobje naše borbe, v razdobje obnove naše domovine in prav tako kot v času štiriletne težke borbe na bojišču, je prepričan, da bo slovenska žena tudi v tem novem razdobju naše borbe storila ob strani našega moškega tovariša v tovarni in uradu, vespoved, vse, da čimprej obnovimo našo domovino in ustvarimo lepše in srečnejše življenje.

Za njim je govorila v imenu glav. odbora SPZZ Jugoslavije tov. Božinovič, da moramo kot prvo in osnovno nalogo utrditi in razširiti pridobitve naše narodno osvobodilne borbe. Padle so tudi tovarišice za to, da bomo imeli dostojno življenje, padle so za našo enakopravnost.

Na govornišk oder je stopila tov. Milica Prodvanovič, zastopnica glavnega odbora AFŽ Srbije, ki je izjavljala, da je v tej težki in dolgi borbi za osvoboditev vsaka ped naše zemlje krvavo plačana, da je vsaka ped napojena s krvjo naših otrok, naših bratov in mož. Zato se bomo tovarišice dvignile proti vsakemu onemu, ki bi skušal potepetati te sijajne uspehe naše borbe. Na govornišk oder je nato stopila tov. Julijana Cifer, zastopnica glavnega odbora AFŽ Hrvaške. Dejala je, da skupno občutimo našo zemljo okupatorjev in vseh njenih predelih in da opravimo pridobitve naše velike in krvave borbe.

Nato je toplo spregovorila tov. Milena Saranovič, ki je spregovorila v imenu žena Crne gore. Rekla je: »Prišla sem kot delegatka žena Crne gore. Oprostite mi, če ne znam govoriti, sem preprosta nepismena žena. Me žene smo darovale naše snove in brate za našo svobodo in se bomo prav tako borile za obnovo naše porušene domovine. Bodimo složne in ne dopustimo nikomur, da bi rušil našo novo Jugoslavijo.«

V imenu jugoslovanske armade je nato spregovoril podpolkovnik Franc Hočevar, ki je izvajal med drugim, da se je v naši veličastni borbi skoval nov lik slovenske matere, nov lik slovenske žene, ne več samo trpeče, kakor nam jo je nekaj podal pisatelj Cankar, nego boreče se žene, žene, ki niso z razumevanjem, z vdanostjo prenašale ogromne muke, napore in trpljenje, spremljale usodo svojih sinov, svojih mož v borbi proti okupatorju, proti sramotnim domačim izdajalcem za osvoboditev domovine, temveč žene, ki se je v prvih vrstah ob njegovi strani borila.

Tov. predsednica je nato pozdravila delegacijo 16. vojvodinske divizije ter predala besedo tov. partizanki Olgji Stojčič, ki je izjavljala, da so prišle, da skupno z vami utrdimo zvezo, utrdimo bratstvo vseh narodov Jugoslavije.

Besedo je nato povzel tov. Lado Juranič kot predstavnik ZSM in ki je dejal, da je slovenska mladina ponosna na svoje junaške matere.

Nato je ob navdušenem pozdravljanju povzel besedo predsednik prve Narodne vlade Slovenije tov. Boris Kidrič.

Popoldne se je v unionski dvorani vršila diskusija na podlagi smernic govora tov. Borisa Kidriča.

Zhorovanje je v imenu delovnega odbora SPZZ otvorila tov. Angela Mahnič, pozdravila vse navzoče, med katerimi sta bila kot predstavnik naša slavna vojske polkovnik

Ta je med drugim rekel, da stopamo v

Nadaljevanje na 2. strani

Nadaljevanje s 1. strani
Mile Kilbardo in podpolkovnik Franc Hočvar.

Nato se je pričela diskusija, v kateri je bilo ugotovljeno, da žene s Koroške in Primorske ter neosvobojenega dela Prekmurja soglasno hočejo svojo bodočnost oblikovati brezpogojno in ljudsko-demokratski federativni Titovi Jugoslaviji. Primorske najodločneje protestirajo proti blatenju svoje ljudske oblasti, na katero meče svetovna reakcija izbruhe najpogostejših laži, ljudske oblasti, ki so si jo Primorci sami priborili in izvolili, katero pa so sedaj tudi za vsako ceno pripravljali braniti in ohraniti, saj je izvoljena iz vrst njihovih snov, ki so jih oni sami v najtrših dneh krvavega fašizma skrivali v bunkerjih in kletih in ki so v vrstah najhrabrejših partizanov doprinesli delež za

strjo fašističnega stroja. Primorske žene pred celim svetom izjavljajo, da stoji italijanski in slovenski antifašisti v trdni fronti proti vsem ostankom fašizma in da je ter bo brezuspešen sleherni poskus se tako spretno maskirane reakcije, da oropa ljudske množice njihovih demokratičnih pridobitev.
Koroške žene so prišle v spremstvu avstrijskih protifašistk, ki so v dneh najhujšega nacistično fašističnega nasilja stopale po poteh trpinov ter skupno izjavile voljo vseh žena in deklet s Koroške, da bodo v neizprosni borbi za dokončno uničenje fašizma dokazale svetu, da je mesto Koroške med narodi.
Vse pa so postavile najodločnejšo zahtevo po najstrožjem kaznovanju vojnih zločincev pred ljudskimi sodišči in se obvezale, da bodo z vsemi močmi pripomogle k hitri obnovi naše uničene domovine.

Govor predsednika narodne vlade Slovenije tov. Borisa Kidriča na II. kongresu SPZZ v Ljubljani

Tovarišice!

Dovolite mi, da pozdravim Vaš drugi kongres v imenu izvršnega odbora OF in Narodne vlade Slovenije. Ve, žene Slovenije, ste se skupno z ženami vse Jugoslavije borile, ste skupno trepele in se žrtvovali na vsej tej težki poti našega boja. Ve, žene, matere in dekleta ste žrtvovali prav toliko, kolikor je žrtvoval ves narod. Zmaga, ki si jo je priborilo narodno-osvobodilno gibanje pod vodstvom maršala Tita, je zato prav tako tudi vaša zmaga, zmaga vas žena, mater in deklet. Včasih je bilo mnogo govoričenj o ženski neenakopravnosti, govoričenja na papirju namreč. Bilo je to »govoričenje na papirju« zaradi tega, ker ni bilo gibanja, ki bi žensko enakopravnost uveljavilo in jo preneslo dejansko v življenje. Ve ste šle popolnoma drugo pot. Ko ste se podale v borbo že pred štirimi leti, niste govorile predvsem o ženski enakopravnosti, govorile pa ste predvsem o pravicah naših narodov, o pravicah našega ljudstva, o demokraciji. In prav zaradi tega, ker ste skupno z možmi, ramo ob ramo z njimi krenile v borbo za svobodo naših narodov, krenile v borbo za srečnejšo bodočnost našega ljudstva, v borbo za ljudsko demokracijo, prav zato ste si v tej borbi izbojevale popolno enakopravnost, kajti žrtvovali ste prav toliko, kolikor so žrtvovali vaši možje. Te izbojevane enakopravnosti vam ne more nihče več vzeti. Jamstvo za to enakopravnost je naša demokracija, ki smo si jo priborili vsi. Ni mogoče razvoje naše demokracije brez nadaljnega razvoja vaše enakopravnosti. Nadaljnji razvoj vaše enakopravnosti — to pa je vaše sodelovanje v vsem našem javnem življenju, je vaše sodelovanje v Osvobodilni fronti, v naših političnih organizacijah, v sindikatih, v naši upravi, v naši izgradnji oblasti, v naših gospodarskih prizadevanjih in v naši borbi proti vsem notranjim sovražnikom naše domovine in naše svobode.

Tovarišice!

Izbojevana enakopravnost vam nalaga velike dolžnosti. Nalaga vam predvsem dolžnost, da čuvate skupno z našimi možmi in fanti pridobitve, ki so si jih priborili naši narodi. Nalaga vam predvsem budnost proti vsem poizkusom reakcije, da nas opehari, da se bori proti nam na novih postojankah.

Tovarišice!

Našim ljudskim množicam in tudi našim političnim aktivistom je treba danes jasno povedati, da ni časa za spanje na lovrikah. Nikar ne mislimo, da je reakcija, ki je bila v teh sijajnih dneh dokočno osvoboditve potlačena, da je ta reakcija tako razbita, da se ne more več dvigniti, nikar ne mislite, da se je ta reakcija odrekla svojih želja in poizkusov, da škoduje ljudstvu, kakor mu je škodovala doslej. Med našimi aktivisti se je pojavilo nekoliko popuščanje nasproti elementom, ki ne zaslužijo in niso vredni, da bi živeli v naši ljudski skupnosti. Potrebno je, da naši politični aktivisti v celoti odgovorijo zdravi težnji ljudskih množic, ki žele zavarovati za kar so se borile in žrtvoval.

Tovarišice, včeraj ste bile priča težke nesreče. O njej vodimo danes najstrožjo in najdoslednejšo preiskavo. Ne da bi hoteli izreči končno mnenje o vzrokih nesreče, moram poudariti, da je mnogo znakov, ki dajo misliti. Vse to dokazuje, da je danes potrebna proti zločinskim poizkusom narodno-izdajalske reakcije maksimalna budnost. Nobenega popuščanja več! Maksimalna budnost proti protiljudski, narodno-izdajalski reakciji, budnost s strani ljudskih množic, budnost s strani vseh naših organizacij, budnost s strani naših aktivistov je danes več kot potrebna, če hočemo razviti svojo ljudsko demokracijo, več kot potrebna, če hočemo ljudskim množicam dati res, kar smo jim dali dolžni, če hočemo, da bomo priborili lepšo in srečnejšo bodočnost našim otrokom.

Isti elementi namreč, ki so izdajali v letih narodno-osvobodilne borbe, isti elementi bodo skušali prizadejati ljudskim množicam škodo, bodo skušali rušiti sadove našega težkega dela, sadove vaših žuljevih rok. (Vzkliki: Mi hočemo izdajalce pred narodno sodišče!)

Narodna sodišča bodo pravično spregovorila. Vaša dolžnost, dolžnost vas protifašistk-Slovenk pa je, da geslo borbe proti izdajalcem, da geslo budnosti prenesete med najširše množice in da v našo budnost proti poizkusom narodnih izdajalcev vključite zares najširše ljudske plasti. To zahtevajo od vas vaši padli možje, vaši padli bratje in sinovi. To zahteva od vas

prelita kri, prelita za svobodo in za srečnejšo bodočnost naših otrok.

Tovarišice! Ko govorim o naši bodočnosti, ko govorim o izgradnji naše oblasti, ko govorim o naših upravnih ukrepih, poudarjam ves čas, da poti, ki smo si jo zamislili, ni mogoče izvesti, ne da bi bile vavjo kar najaktivnejše vključene ljudske množice. Zborovanje aktivistov OF iz vse Slovenije in vseh njenih osnovnih središč je zlasti poudarilo prav to dejstvo. Oblast, ki se danes gradi, uprava, ki danes posluje v Sloveniji, naše institucije, vse to ni nekaj nad narodom, nad ljudstvom. Vse to mora biti pristno narodno, mora biti pristno ljudsko. So primeri v Sloveniji, pripovedovali so mi stari borci, aktivisti s terena, ki niso razveseljivi. Nekaterim špekulantom, ki so vsa ta leta špekulirali, se je posrečilo, da so tudi sedaj prišli v odbore in da preko odborov dušijo iniciativo ljudskih množic. Mnogo naših starih borcev s terena pa se je bilo spregovoriti jasno in glasno besedo proti njim. Res je, da ti naši stari borci nimajo prav, če ne spregovore; toda njihov napačen molk tembolj obvezuje vaše terenske organizacije, ki morajo spregovoriti. Spregovoriti morajo vaši zbori volilcev. V naši ljudske demokraciji je vselej bilo in bo vselej mesta za konstruktivno kritiko. Naša ljudska demokracija je in bo temeljila na konstruktivni kritiki samega ljudstva. Tudi to prenesite med ljudske množice s kongresa. So ljudje med nami, ki se drznejo trditi, da je vsak ukrep proti narodnim izdajalcem, proti izmeckom, ki so na strani okupatorja žarili in palili po naši domovini, da je vsak tak ukrep nedemokratičen ukrep. Vprašam vas, tovarišice, mar je nedemokratično boriti se proti sovražnikom demokracije?! (Burno ploskanje.) In kakšna je naša demokracija, je naše ljudstvo že videlo in doživelo na lastnem terenu, ko smo na osvobojenem ozemlju izvajali volitve. So ljudje, ki pravijo, da se bojimo tajnih volitev. Ne! Mi nismo stari jugoslovanski protiljudski režim, mi se ne bojimo ne tajnih ne neposrednih volitev. V najkrajšem času bo ljudstvo to samo doživelo. Da bodo volitve res demokracije, zato ste nam jamstvo tudi ve aktivistke protifašistične zenske zveze, ki boste znale vključiti v volilno kampanjo najširše ljudske množice.

V začetku sem rekel, da si je žena priborila enakopravnost. Da, priborila si jo je. S tem razvojem moramo nadaljevati. Mi hočemo v še večji meri vključiti naše žene v javno življenje, v javno prizadevanje. S tem ne odtegujemo žene naši družini, kajti vemo,

da se tako žena bori za srečno bodočnost svoje družine in svojih otrok. Otroci bodo namreč živeli tako, kakršen dom si bodo ljudske množice zgradile. Naša borba za žensko enakopravnost je bila borba za zaščito naših domov, za zaščito naših otrok, za zaščito našega narodnega obstanka. Ta borba v ničemer ne nasprotuje visokemu čutu materinstva in družinskega življenja. Prav naša narodna in ljudska država bo materinstvu dala visoko stopnjo, ki jo materinstvo v resnici zasluži. Lahko je bilo nekoč protiljudskim oblastnikom govoričiti o materinstvu, govoričiti o potrebi po otrocih. Lahko je bilo to govoriti, pa ničesar dati, kar bi omogočilo otroke rediti. Mi danes s polno upravičenostjo govorimo o velikem poslanstvu matere in materinstva, zato ker smo matere in žene vključili v naše vsesplošno, v naše ljudsko delo za srečo.

Mi vemo, da bo v našem delu, da bo v naši obnovi še velikansko težav. Mi vemo, da si bo potrebno včasih tudi zategniti pas, toda hkrati vemo, da bomo zmagali tudi v borbi za našo srečno bodočnost prav tako, kakor smo zmagali v dosedanjih težkih borbi. Z našo skupno silo bomo zgradili tak dom, da bodo naši otroci srečni, da se bodo razvijali, kakor je človeka dostojno. In prav zato, ker hočemo tako domovino, ker hočemo bodočo srečo naših otrok, prav zato hočemo še temeljiteje vključiti naše žene v vse javno življenje, hkrati pa dvigniti njihov visoki, posvečeni polkivni materinstva.

Tovariši in tovarišice!

Žena, ki se je znala boriti v teh trdih letih, ta žena je tudi spoznala, kaj so osnovne pridobitve in kaj je osnovno jamstvo za njihovo ohranitev. Žena je spoznala, da je danes ne samo za vse nas, narode Jugoslavije, marveč za vse demokratične množice znotraj in zunaj mej Jugoslavije potrebno bratstvo in enotnost naših narodov, bratstvo in enotnost naših jugoslovanskih narodov pod vodstvom našega velikega maršala Tita. Še več. Ljubezen med našimi narodi, skupni napor naših narodov, to je osnovno jamstvo, da bomo naše pridobitve ohranili in jih dalje vse globlje razvijali.

Tovarišice!

Ve, ki ste vse to spoznale in imate pred seboj smoter srečne bodočnosti novega pokolenja, ve boste tudi osnovno jamstvo za bratstvo, enotnost in medsebojno ljubezen naših narodov, ve ste jamstvo, da bodo ljudske množice do kraja dosledno podpirale veliko politiko našega modrega maršala Tita.

Slovenke ne zborujejo le - one tudi darujejo

Z darili maršalu Titu in drugim najvidnejšim predstavnikom naših narodnih oblasti, ki so jih prinesle iz vseh delov svoje ljubljene domovine, so izpričale gorečo ljubezen in predanost pridobitvam narodno-osvobodilne borbe

Ljubljana, 9. junija.
Slovenske žene iz vseh delov naše drage, s krvjo in žrtvami priborjene nove domovine in bratske sestre z juga so se zbrale v svojem matičnem mestu Ljubljani. Prišle so, da znova potrdijo izraze svoje zvestobe in predanosti naši skupni stvari in prišle so, da vsemu svetu glasno povedo, kaj hočejo dati za to, kar hočejo imeti.
Ne prihajajo praznih rok. Vse, kar jim je draga in so mogle izdelati ljubeče roke v misli na svoja ljubljena maršala Tita, na druge vidnejše predstavnike svojih narodnih oblasti, na svoje velike vzornice — žene iz Sovjetske zveze, naše sestre Koroške in Primorske, s katerimi se danes sledeč neuttajljivo nagibu svojega srca prvič vinaro objemajo v svobodni Ljubljani, na junaške sestre z juga, s katerimi so si v težkih bojnih dneh podale roke preko vseh pregrad za izgradnjo nove Jugoslavije — vse te svetinje kot viden znak ljubezni, povezanosti in predanosti so prinesle s seboj iz vseh kotov naše porušene in s krvjo prepojene, a vendarle neukonjene domovine.
Iz revščine, ki so jo rodila uničujoča vojna leta, so se izluščila bogastva darov vsem ljubljencem, na stotine po številu, dragocena po kakovosti, prekrasna in najprejstnejši izdelavi, umetniška v zamisli, snovi in izvedbi.
Ko s pogledom objemajo vse te znesene zaklade, ko se ti ganotje pretaka po krvi in ko iz množice vsega zbranega, poskušaš zaman izluščiti najbolj značilne in najbolj globoke priče velike ljubezni darovalk do obdarovancev, prihajaš ob teh pogledih do novega iskrenega potrdila tiste neuničljive gonilne sile, ki je vodila naš narod po trnjevi poti njegove osvobodilne borbe v tisočkrat zaslužno, s krvjo in žrtvami tisočkrat preplačano svobodo, in ki nam je trdnostno jamstvo, da bo to svoboda znal centil in z vsemi silami znal izgraditi tiste ideale, za katere so dali svoja življenja najboljši njegovi snovi in hčere.
Vsa ta bogata darila, ki so se ob teh svečanih kongresnih dneh zbrala v Ljubljani, pa so tudi priča, da preveča ista topla misel, ista svetla zvezda vodnica in ista neupogljiva težnja za boljšo, pravičnejšo bodočnostjo ves narod brez izjeme, da je tu enako udeležena delavka, kmetica, meščanka, izobraženka.

Iz preoblitve bogastva zbranih daril, ki bo zborovalkam in prebivalstvu na ogled razstavljena v razstavnih izložbah na Aleksandrovi cesti, naj opozorimo le na najvidnejše priče zgoraj zapisanih dejstev, s čemer pa vrednost neomejenih daril niti kakor ne bo zapostavljena, kajti vsako, pa tudi najskromnejše darilo, je enako velika priča velike ljubezni!

IZLUŠČENI BISERI LJUBEZNI.

Sestre iz tržaškega okrožja so oddale kongresni pisarni SPZZ veliko srebrno vazo, napolnjeno z blizu štiristo kosi zenskega zlatega naklita in draguljev, vse dragoceni starinski kosi lepoticja, ki so jih lastnice nedvomno podedovale od svojih mater in babic in ki bi jih bile nedvomno izročile le

svojim hčeram, če se ni bilo treba njihovega narodu boriti za svobodo in če ne bi bilo treba temu narodu šele boriti se za obnovo razdejanega doma, kajti na darilo svojemu maršalu Titu, kateremu je ta vaza z vso vsebino namenjena, so zapisale:

»ZENE TRŽASKEGA OKROŽJA POKLONJAJO MARŠALU TITU ZA OBNOVO DOMOVINE.«

Iz Tržiča ob Gregorčičevi bistri Soči so prinesle naše primorske sestre zavoj srebrnih predmetov s posvetilom: »Tovarišu Titu slovenske in italijanske žene iz Tržiča za II. kongres.«

S kraške slovenske zemlje so prinesle na steklenem podstavku pritrjen kraški kamen, izklesan iz grobišč ubitih primorskih talcev, na katerega je pritrjeno marmorno srce z dvojezičnim napisom v slovenščini in italijanščini:

»TA ZEMLJA JE VASA, TOVARIS TITO, KER SO NASI SINOMI KRVAVELI ZANJO!«

(Tržaške žene ob II. kongresu.)

Prelepo, dragoceno pozlačeno in z velikim rubinom okrašeno žaro v obliki zemeljske oble daruje maršalu Titu II. kongres Slovenske protifašistične zenske zveze, napolnjeno z zemljo z grobov talcev, ubitih v Ljubljani.

Prekrasen prapor daruje AFZ s Koroške sestram s Primorske. Prapor, izdelan iz bogate težke svile in okrašen s pozlačeno zvezdo z vdelanimi dragulji nas spominja prav tako dragocenega prapora brigade Toneta Tomšiča, ki je bil izdelan še v ilegall.

Rudarske žene iz Idrije darujejo narodni vladi Slovenije iz idrijskih klekanih čipk v modri, beli, rdeči barvi izdelano trobojnič z rdečo zvezdo — to bo edinstvena zastava, ki jo pozna svet, nele učinkujoča z mirno eleganco, temveč zastava, pod katero je narod pripravljen na vse borbe in vse žrtve za svoj blagor in za blagor bodočih pokoljenj.

Kranj daruje Slovenski protifašistični ženski zvezl bogato gorenjsko narodno nošo.

In kot zadnje naj omenimo darilo Ribnice sovjetskim ženam: V lepi, iz lesa izrezljani cvetlični vazl šopek ribniškega svetljac iz miniaturalnih izdelkov vseh vrst suhe robe — vsekakor originalna zamisel predstavljajna ene izmed najbolj svetovno znanih izdelkov slovenske narodne obrti.

Vse to postavljeno v morje daril, med katerimi prednjačijo čudoviti izdelki slovenskih narodnih vezen in vseh oblikah in izdelkov domačih obrti, v katere je položena globoka ljubezen in predanost slovenskih žena do domovine in njenih predstavnikov: maršala Tita in narodne vlade Slovenije.

Ko tako ogledujemo ta darila in se sprehajamo po kongresni Ljubljani, v kateri je nekako tako živahno kakor v panju čebelic, vidimo potrdilo za kile s kongresa: Tudi slovenska žena čuva pridobitve naše borbe, tudi slovenska žena čuva naše meje!

F. B.

Boji na Daljnem vzhodu

London, 8. jun. (BBC) Ameriške supertrdnjave so napadle danes glavni otok Japonske in bombardirale letalske tovarne v Nagoji in dveh drugih mestih. Lahko zavezniško ladjeve je obstreljevalo japonsko obalno obrambo v britanskem severnem Borneu. — Na Okinavi je ameriška pomorska pehota razbila ostanke japonske garnizije na dvoje. Nadaljnjih 67 japonskih letal je bilo uničenih v napadih na ameriško ladjeve na Okinavi. — Na severnem Luzonu so Američani napredovali za 7 milj v Kagojanski dolini in so osvobodili Babonbang.

Hopkins zapustil Moskvo
Moskva, 7. jun. (Tass.) Osební odposlanec predsednika Združenih držav Hopkins je danes zapustil Moskvo.

Prišle so z zastavami

Ko je bila Loška dolina osvobojena, se je tam razvilo živahno politično, gospodarsko in kulturno življenje. To je jezilo švabe in njihove pomagače, ker smo tam z dejanji razkrnkali njihovo lažno propagando. Po treh velikih hajkah se jim je za nekaj časa posrečilo potisniti naš odred v skrajni konec Loške doline. Kjer je bilo prej cvetoče življenje, tam so švabobranci skušali razkrojiti narodne sile. Oropa so deželo vseh pridelkov, a ukrasti niso mogli ljudem želj po prejšnjem naprednem in svobodnem življenju. Vreden je spomina dogodek, ki so ga izvršile žene iz Notranjske za svoj praznik — 8. marc 1945.

Zima je bila huda. Po hribih je bilo snega do pasu, ki so ga morale utrjene patrulji odreda gaziti noč in dan. Sovražnik je Loško dolino močno kontroliral, zato je našim manjkalo obleke in hrane. Notranjke so čutile z njimi. Na sestanku svojega društva so v Markovcu sklenile, da za svoj praznik obdarijo partizane.
Že na vse zgodaj so se odpravile. Vsaka si je naložila košarico z »dobrotami« na glavo. Dvigale so se na hr'v v predledkih, da b jih švabobranci težje opazili in da bi jih manj padlo, če bi vžgali z mitraljez po njih. To so bile poleg drugih: Strle Marija, mlajša Angela Vipavc in Zidaršič Terezija. Notranjski odred je bil takrat v Babnem polju in tja so se usmerile žene.

Tovariši niso imeli dovolj besed za vse, toliko hvaležnosti in ljubezni so čutili. Tako so žene s tem dejanjem skoraj poplajale njihovo veliko trpljenje. Vsak je občutil, kako prijetno je biti partizan, ko z njimi čutijo in žrtvujejo življenje žene. Žene pa so se od zadovoljstva, da so prišle na cilj, veselo smejale. S komisarjem

Delajmo z ljubeznijo, požrtvovalno in z vsemi silami za novo, Titovo Jugoslavijo!

Bonomi odstopil

Glavna kandidata za ministrskega predsednika sta vodja socialistov Nenni in vodja krščanskih demokratov De Gasperi

Rim, 8. jun. (Reuter.) Italijanski ministrski predsednik Bonomi je danes podal ostavko. Pričela so se pogajanja med političnimi strankami o vprašanju njegovega naslednika.
Bonomi je v nagovoru na sestanku vlade, ki ga je imenoval zadnjega, omenilvi predlog o odstopu, ugotovil, da se vlada že več kot en mesec dni nahaja v krizi in da je ministrsko delo zaradi občutljivih mednarodnih vprašanj zastalo.

Stettinius o konferenci v San Franciscu

San Francisco, 8. junija. (Reuter.) Danes je zunanji minister Združenih držav ameriških izjavil na tiskovni konferenci: »Dosežen je sporazum, ki bo varoval načelo soglasnosti med stalnimi člani Sveta glede vseh ukrepov, ki jih bo Svet storil, pri vsem tem pa bo zavarovana možnost svobodnega proučevanja in razprave v Svetu, preden bodo ukrepi sprejeti.«
»Sedaj lahko nadaljujemo s delom na konferenci,« je nadaljeval Stettinius. »Uspešni zaključek razprave o teh vprašanjih med štirimi vodilnimi silami in Francijo nudi nov in vzpodbujajoč dokaz, da so zavezniški narodi, ki so se v vojni borili ramo ob ramo, odločeni in sposobni, na temelju svojega medvojnege sodelovanja zgraditi učinkovit in trajen mir, v katerem bodo v medsebojnem razumevanju in s skupnimi cilji složno delovali.«

Ruski znanstveniki v San Franciscu

San Francisco, 8. jun. (Tass.) Sovjetski generalni konzul v San Franciscu in ameriško-ruski inštitut sta na čast sovjetskih znanstvenikov, članov sovjetskega zastopstva na konferenci združenih narodov, pridelila svečan sprejem, ki so mu prisostvovali vidni predstavniki javnega življenja in 200 ameriških profesorjev. Sovjetsko zvezo so zastopali znanstveniki Palladin, Pogrebnyak, Bozdarčuk, Petrovski, Percev, Jebran, Krilov in Golunski. Navzoča sta bila tudi sovjetski veleposlanik v Združenih državah Gromikov in sovjetski veleposlanik v Kanadi Zarabin.

Med tem je nastala mrtva točka v odnosih med socialisti in krščanskimi demokrati. Socialisti so zavrgli predlog, da bi naj socialistični voditelj Nenni prevzel podpredsedstvo in skrb za notranje zadeve pod predsedstvom voditelja krščanskih demokratov De Gasperija, ki naj bi se omejil na mednarodne zadeve. Komunisti podpirajo Nennija in je njihov voditelj Palmiro Togliatti izjavil, da bo odklonil pomoč vsakemu drugemu ministrskemu predsedniku.

Francosko zasedbeno območje v Nemčiji

London, 8. junija. (Reuter.) Diplomatski dopisnik »Times« poroča, da evropski posvetovalni svet še vedno pozorno proučuje vprašanje zasedbe dela Nemčije s francoskimi četami. Dokler ni soglasja pri tem problemu, toliko časa tudi ne bodo objavljene meje angleškega in ameriškega območja.
»Prvotni načrt je določal samo tri območja. Nagel porast francoske vojske moči je pripomogel, da je bilo sklenejno, ponuditi tudi Franciji, da zasede s svojimi četami del Nemčije. Seveda bo šla ta zasedba na račun ozemelj, o katerih je bilo prvotno določeno, da jih zasedata angleška in ameriška vojska. Velikost ruskega območja ostane neizpremenjena.

Francoske zahteve se sedaj proučujejo. Kljub temu, da ni še nobenih uradnih obvestil, bo francoske območje, kakor menijo dobro poučeni krogi, obsegalo naslednje pokrajine: Posarje, Palatinat, večji del Badenja in Porenje do Mozele in Koblenza.

Živila iz Danske za Anglijo

Bern, 7. jun. švicarski radio poroča, da so danes odšle iz Danske prve pošiljke živil v Anglijo. Danci so morali poštati v zameno za druga živila v Anglijo 1600 ton masla in 200 ton jajc, v prihodnjih dneh pa bo odšlo iz Danske v Anglijo nadaljnjih 2100 ton masla in 1000 ton prekajenega mesa.
Živel naš dragi maršal Tito — največji borec za srečo nas in naših otrok!

Junaki srčnih bolečin

Zastave naše velike zmage še vihrajo, smeh in radost še žari z naših obličij, vesel, sproščen korak naših borcev še odmeva po ulicah. Srečni smo! Neizmerno srečni! Prijatelji si stiskajo roke, stari partizani hodijo po ulicah in kar ne morejo verjeti, da je to vse res, in ko se počasi plega zunanje navdušenje in se umirja življenje spet v tok dela, ko stopamo spet vsi: partizani, delavci in delavke, staro in mlado na položaje naše druge fronte, fronte dela, se odpirajo srčne rane, krvavijo, pečejo in skele.

Nekje v samotni zidov sedi mati, ki ne bo nikoli več pričakala sina; nekje v zatišju molka sloni ob oknu oče, ki ne bo nikoli več pričakal svoje hčere; nekje sredi cvetja stoji žena in strmi v zelene griče pred seboj... Njen dragi, njen ljubljani je ostal tamkaj. Skozi pregrado žalosti in bolečine ječi dekle in njeno srce drhti; ljubezen njena je tamkaj pokopana.

O vseh teh, v srce ranjenih bi rad spregovoril. Kako je z materami in očeti, z ženami in dekleti in osirotelemi otroci, ki živijo med nami srečnimi, ki hlipajo v tem našem zmagoslavju kakor plavač v valovih naraslega morja, ki se dvigajo k nam in se bore z bolečinami na svoj poseben način. Med nami srečnimi žive, mimo nas hodijo, dotikajo se nas in ko gori okoli njih ves svet v zmagoslavju in svobodi, hočejo biti z nami prav tako sproščeni, kakor smo mi, in prav tako srečni, kakor smo mi. Toda bore se s krutim sovražnikom — z bolečino svojega srca.

Bore se hrabro, neustrašeno, pogumno in tako junaško kakor junaki sami na položajih. Nikomur niso s svojo žalostjo na poti, nikogar ne nadlegujejo in tisoč in tisoč tako ranjenih src ni niči za en sam trenutek zasenčilo s temi bolečinami veselja zmagoslavja.

Na Suhorju v Beli Krajini živi mati, ki je izgubila svojega edinega sina v borbi. Nekoč smo jo partizani obiskali. Prinesla nam je vina na mizo in orehov, razgovarjala se je z nami o naši borbi in prosila nas je, da smo zapeli partizansko pesem. In pela je z nami... in solze so ji tekale po licu.

»Saj sem ga res izgubila svojega miliga, dobrega, edinega, najdražjega. Jočem... in smejim se, kadar požete njegovo pesem. Njegovo bojno pesem! Namesto enega ima zdaj tisoč sinov. Zdaj ste vsi partizani moji sinovi!« nam je govorila, potem ko nas je vse po vrsti poljubila.

Zdaj že, v Ljubljani, je prišla k meni mati padle partizanke. Zvedela je, da imam njeno sliko. Njen edini otrok je bil. Sedela mi je nasproti in ko je zagledala obraz svoje hčerke na sliki, si je podoba pritisnila na srce in solze so ji prišle, kakor da bi se bil odprl studenec. Ko se je plegla njena najhujša bolečina, mi je dejala milo in blago:

»Oprostite, tovariš, da te nadlegujem s solzami! Že pred letom dni sem vedela, da so mi jo umorili, toda nihče ni vedel za mojo žalost, nisem marala, da bi sovražnik še mojo žalost onečal. Domači izdajalci so se plazili okoli mojega doma in me opazovali, kako da me bo žalost strla, toda sovražnik ni videl nobene solze. Zdaj pa smo sami prijatelji med seboj — zdaj se lahko izjočem!«

Vidite, to so junaki srčnih bolečin. Na tisoče je takih junakov, na tisoče takih mater in žen in očetov in deklet. Kdo jim je dal to silno samozavest, kdo jim je vlil to hrabrost v srce?

To vse je tako množično, da nič več ne moremo govoriti o posameznikih. To niso več poedini primeri, to junaštvo prehaja v lastnost vsega ljudstva, to postaja sestavni del zlatja slovenskega naroda, toda prerajenega slovenskega naroda, novega slovenskega naroda! Kakor je ljudstvo obračunalo s svojo klavirno, hlapčevsko preteklostjo, tako je zaradi tega silnega notranjega prerajenja obračunalo tudi z vsem, kar bi ga oviralo v tem svojem borbenem poletju. Iz naroda hlapcev smo postali narod borcev. Prej smo prosjačili milosti in drobtin, zdaj smo svojo usodo sami porinili v ogenj, postali smo kovači svoje lastne usode.

Kri je dragocena tekočina. In ko je narod sklenil darovati svojo lastno kri za svojo usodo, tedaj je moral obračunati tudi s svojim srcem, zakaj, če smo poslali svoje sinove in svoje hčere kot vat s krvjo usodo svojemu rodu, tedaj smo morali računati tudi s smrtjo. In naše ljudstvo je s tem računalo, naše ljudstvo je pripravljalo srce za ta krvni davek, ki ga je dajalo za svojo lepšo bodočnost. In zato so tisti, ki so ostali doma, hodili s srcem s svojimi dragimi v borbo in z njimi vred so rasli v junaštvo. S srcem so jih spremljali in vseh pohodih, skozi zasede in skozi vse težave, skozi vse krvave borbe, trpeli so z njimi in jurišali, vriskali po njihovih končanih bojih, stiskali zobe od bole-

čin, kadar so rane zagorele, in omahnili in se zazibali od žalosti, kadar so omahnili njihovi v grobove. In kakor so njihovi padli v grobove kot junaki — tako so se oni znašli v bolečinah kot junaki.

Da, in zato so vsi ti, ki živijo z bolečino med nami, junaki svojih srčnih bolečin. Jočejo in stočejo le tisti, ki so se jim sinovi in hčere sprevrgli v Judeže. Naši junaki srčnih bolečin pa so ponosni in skozi bolečine z nami vred gredo novi, lepši, srečnejši usodi nasproti.

Tone Seliskar.

Požrtvovalnost nad vse!

Vsak čas jih srečujemo. Tihi in skromni gredo mimo nas, kakor da jih ne bi bilo, toda vsak hip pripravljeni, da žrtvujejo za narod in domovino vse, tudi življenje, če je treba.

Dne 8. junija 1945 ob 20.29 uri je pretila mestu Ljubljani, njenemu prebivalstvu in tisočim ženam, ki so prišle iz vseh krajev Slovenije na II. protifašistični kongres, velika nevarnost. Na glavnem kolodvoru je prišlo do eksplozije težke municije. Ogromen požar, ki se je raztezal od glavnega kolodvora do Zelene jame, je ogrožal številne vagonne s težko in lahko municijo, kateri še niso bili v stiku z ognjem. Samo minuto, morda dve, in polovico naše junaške Ljubljane ne bi bilo. Tisoči ljubljancinov s svojimi dragimi gosti bi ležali pod ruševinami...

Pa so prišli na kraj nesreče zopet tihi in skromni junaki in se izkazali v vsej svoji plemeniti veličini. To je predvsem naša hrabra vojska in gasilci. Videč Ljubljano v strašni nevarnosti se je pognal prvi vojak k viaku, odklopil se ne vžgane vagonne z municijo od onih, v katerih so z vso silo eksplodirale granate. Njegov tovariš je bil medtem že na lokomotivi. Silovit zračni pritisk od eksplozije ga je vrgel na tla. »Ljubljana bo uničena! Ni druge pomoči!« S tem vzklikom se je pognal tretji vojak maršala Tita na lokomotivo, jo pognal v tek in z njo vred odpeljal in uničil smrt, ki je strahotno grozila Ljubljani.

Na drugi strani je bil vlak s tanki, vojnim plenom. »Preveč trpljenja je bilo v naši štiriletni borbi, da bi pustili to bogastvo ognju in pleni!« In zopet je bil tankist Jugoslovanske armade, ki dotlej še nikoli ni imel posla z lokomotivo, tisti, ki je rešil številne tanke. Junaštvo nad junaštvom so pokazali naši fantje tudi s tem, ko so z vodo v navadnih vedrih pogasili goreče tanke in sicer med najhujšimi eksplozijami granat!

Ljubljanski gasilci so v plemenitem sodelovanju z našo vojsko dokazali, da jim junaštvo in požrtvovalnost ni tuja, kadar gre za narod. Pri Ranžingerju so rešili mnogo konj, pod katerimi je že gorelo in ki so bili privedeni z vrvmi, že v ognju. Ranjenci, ki so nemočni ležali na tleh, so tudi našli rešitev po teh junakih.

Danes, ko naše slovenske žene praznujejo svoj veliki praznik dela, je Ljubljana mirna in spokojna, kljub težki noči, ki jo je preživela. Skupno z ženami iz vseh krajev naše domovine ponovno zatrjuje, da ne bo prej mirovala, dokler ne bo domovina obnovljena. Brezštevilni venci in narodne zastavice se vijajo po oknih, izložbah in na strehah. Ljubljana je ostala Ljubljana, vredna svojega imena in svojih sinov!

V štab I. brigade pa je prišla Purkelje Marija iz Cepna pri Postojni. Včeraj je dospela na kongres, vesela se ga bolj kakor kar koli drugega na svetu. Tudi sina bo videla, ki služi kot vodja oddelka v dopolnilnem bataljonu te brigade. V štabu je zvedela, da je mrtev. Zasolžile so se ji oči, solze pa je kmalu udušila z odločnimi besedami: »Sedaj razumem one žene v črnem, ki so davi v povorki SPZZ tako krčevito stiskale narodne zastave v rokah in tako ljubeče gledale v sliko maršala Tita!«

»Naj nihče ne misli, da je moj sin Branko mrtev! Z vsemi onimi, ki so že žrtvovali svoje življenje za domovino, bo tirjal z vso pravico Primorsko s Trstom in Gorico!«

In naši junaki? Tihi in skromni korakajo mimo nas, kakor da jih ne bi bilo. Ne bo dolgo, ko bodo na svojih junaških prsih nosili odlikovanja, mi pa, kadar jih bomo srečali, se bomo vedno znova klanjali njihovi plemenitosti.

Titova Ljubljana se vam, Titovi borci, iz srca zahvaljuje!

Franček Bohanec:

Jurešče

Jurešče in Jureščanke — to je poglavje zaese.

Ko je bila naša četa na Notranjskem, sem poznal le Jureščanke. Priznati moram, da so zelo lepe, skoraj lepše kakor domačinke. Jureščanke so preko gozdnatega Javnika prinašale na Notranjsko sol, a iz Notranjske na Primorsko mast ali kar so pač dobile v zameno. Pot po Javniku je bila združena z mnogimi neprilikami. Večkrat se je v teh neizmernih gozdovih znašla švabska patrulja. In Jureščanke so bile vse do zadnje zavedne partizanke — kakor vsi Primorci od krševitih Juršč do brhke Soče in Trsta. Srečanje bi ne bilo dobro. Zato so se Jureščanke pridružile patrulji naše čete, ki je vezala Notranjsko s Primorsko. Vsi smo jih bili veseli, ker so prinašale cigarete in zvrhan koš dobre volje, kar je vojakom najljubše!

Naša četa se je nastanila v neki gostilni. Spoznal sem se z gospodinjico, beseda da besedo in mimogrede je omenila: »Jurešče, to je kraj veselja!«

Stvar ni bila prav nič čudna. Do tedaj sem poznal samo veselo Jureščanke. Jurešče pa še nisem videl in med tem dvojim nisem zapazil prav nikakih ovir. Značaj ljudi je različen. Gorenjci so trdi kakor skale, Stajerci so vročekrvni veseljaki, Primorci so nekoliko zaspani, kakršno je njihovo morje, Kraševci so samosvoji kakor samotni borci na skali in tako naprej...

Kamijon, s katerim so prispele delegatke iz Korosice na drugi kongres SPZZ, so nanotice vse pot zastavale s cvetjem

Partizanka

Vsak iz Notranjskega odreda se s posebno ljubeznijo spominja silneve Miceke iz Ribnice. Skupno smo se borili, z namre je delila težak napor dolgih pohodov, z njo smo se veselili naših zmaz in ona nam je bila tista svetla misel lepega življenja, za katerega smo se borili. Ona je bila z nami tovariš eno —!

Zvečer smo posedli okrog ognja. Mnogi tovariši so že spali v senu, mi pa smo bedeli. Kunc je govoril o mištranju vlaka. Tri vagonne municije so to noč vrgli v zrak! Skupno z Micko smo se veselili uspeha. Stari Habič je od zadovoljstva vihal že ostivele brke. Ubranstvo je zmotil Mickin brat, ki se je širokoustil, da ne bo storil več, kot je nujno potrebno. Komisar mu je prigovarjal, naj bo njegov pomočnik, a on da noče! »Boljše je biti navaden vojak kot funkcionar!« je zaključil.

Tedaj smo se spogledali. Micka je pobledele in ustnice so se ji tresle od razburjenja. Skoro zavpila je: »To naj bi bil moj brat?! Ali se ne spominjaš, kaj nama je pred odhodom naročil oče?! In ti mi sedaj na stara leta delaš sramoto!?!«

Brat je osramočen umolknil. Mi pa smo se trudili, prenesti pogovor na partizansko literaturo. Micka je bila preprosto kmečko dekle, a je vzljubila knjige in brošure, ko jih je kot kurirka prinašala vse noči v vedni nevarnosti, da jo vlove. O tem smo govorili pozno v noč.

Naslednji dan smo se napotili po svojih dolžnostih. Micka je kot obveščevalka šla v ribniško dolino. Medtem se je pripetilo nekaj strašnega. Brata so našli skupno s tremi našimi tovariši pobitega in razmrvarjenega v gozdu. Naši izvidniki so slišali dolge obojestranske rafale in preden so prišli na pomoč, je sovražnik zbežal. Med padlimi je bil tudi Mickin brat.

Zvečer se je Micka vrnila. Nihče ji ni upal povedati žalostne novice. Vsi smo vedeli, kako je bila na brata navezana. Z doline mu je prinašala tobak in kruh. Nanj je zrla s ponosom kot na vse druge dobre borce. In sedaj?

Po dolgem uvodu ji je »oče« Habič povedal, kaj se je zgodilo. Micki so se izbulile oči. In njeno prvo vprašanje je bilo: »Povejte mi odkrito, ali je padel junaške smrti?«

Po sledovih krvi smo pozneje prepoznali potek borbe. Borba je morala biti zagrejana, ker so bila daleč naokrog prestreljena drevesa. Naši so se morali nepopustljivo boriti proti močnejšemu sovražniku, ki jih je neopazno obkolil. Tedaj je Micka rekla: »Lažje bo meni in očetu doma prenesti težko izgubo, ker vem, da je padel kot junak!«

Tako so nas spremljale žene v borbi in pripomogle k naši zmagi. F. B.

ŽENSKI VESTNIK

VELICASTNI MITING ANTIFAŠISTIČNIH ŽEN ZAGREBA V ČETRTEK

V četrtek popoldne se je vršil na igrišču »Konkordije« veličasten miting antifašističnih žensk Zagreba in okolice. Pod narodnimi zastavami in transparenti se je zbralo okoli 20.000 ženk in manifestiranju enotnosti žensk, dosežene v borbi za enakopravnost in želji, da se aktivno udeležujejo v izgradnji in obnovi domovine.

PRED PRVIM KONGRESOM ANTIFAŠISTIČNE ŽENSKO ZVEZE V BEOGRADU

V zvezi s prvim kongresom AFZ Jugoslavije, ki bo v kratkem, se vrše že priprave za sprejem številnih delegatkin iz federalnih edinic Jugoslavije in demokratičnih držav. Kakor poročajo z Beograda, bo v dneh kongresa posebna konferenca za vse one delegatkinje, ki se udeležujejo

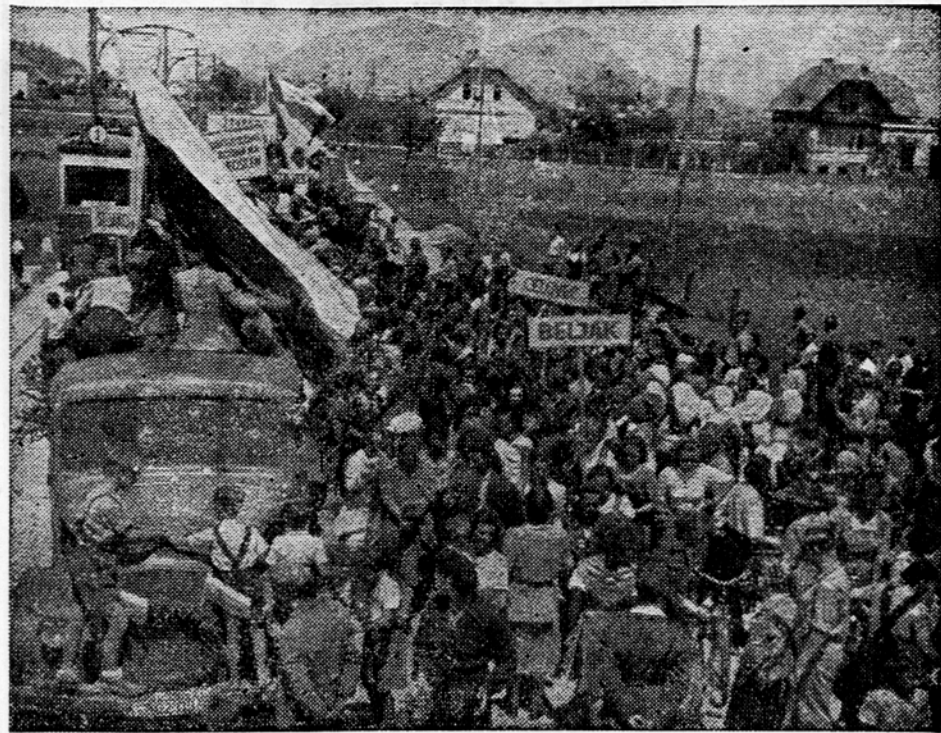
Jurešče pa je kraj veselja in zabave. Nič čudnega!

»Jutri pridejo Jureščanke!« mi je s posebnim poudarkom zaupal komandir. Stvar je postala javna tajnost. Opazil sem, da se je popoldne pri politični uri Kunc neopazno oziral po harmoniki. Janez mu je mežikal. Stari Kovač je opozoril raztresenca na komisarjeve besede. Zapletli smo se v debato in — vrata se odpro, v sobo vstopijo tri Jureščanke. Komandir je bil nekoliko užaljen, ker se je v pričakovanju vstrel za en dan, a se je kmalu unesel. Fantje so vstali, kakor da je v sobo prišel komandant. Jureščanke so odložile cekarje, podale vsakemu roko in tovariši so se čutili počašene. Vsi smo bili kot ena družina, zato je vsak vedel, da obisk velja njemu prav tako, kakor vsakemu drugemu in vsak je hotel pokazati svojo hvaležnost. Nasmejanih dekletom smo naredili prostor za mizo. Posedle so. Plavalastka je bila najstarejša. Zato jih je vodila. Črnoka M'lica je imela vlažne, sanjane oči. Ostri Majdin pogled pa je izdajal odločen značaj.

»Ali vam naj zapojemo pesem, ki smo se jo zadnji teden naučile za vas?« je vprašala Mojca v primorskem narečju. Pričakovala je, da bomo veseli njene besede, zato se je samozavestno ozrla po nas. Vsi smo pokimali, kakor bi bile naše glave navezane na vrvi. V naši četi smo bili vsi tovariši. Vse brčkovitosti smo družno prenašali in veselje je bilo prav tako skupna last nas vseh. Dekleta so se spogledala. Zaele so prav tiho in so pele z mehkim čustvom.

Skozi okno je že silil tih večer. Vlakci

Korosice v Ljubljani

Na vsej poti od Gospe Svete do Ljubljane ni bilo kraja, kjer ne bi iskreno in s čustvi silne ljubezni pozdravili žensko od poslanstvo na drugi kongres SPZZ

Korosice iz vseh krajev Korotana so prinesle borbene pozdrave drugemu kongresu SPZZ

Prihod delegacije nad 400 Tržačank

Ljubljana, 9. junija.

S popoldanskim vlakom je prišlo na gorenski kolodvor nad štiristo Tržačank. Na postaji jih je pričakala množica ljudi in vojaška godba. V imenu Glavnega odbora SPZZ je pozdravila Tržačanke Joža Tomanova, odgovorili pa sta ji v imenu Tržačank Luiza Crescia in Nela Sočić. Nato so se z vojaško godbo na čelu razvrstile žene v sprevid in krenile proti središču Ljubljane. V sprevidu je plapolalo nešteto slovenskih in italijanskih zastav s peterokrakimi zvezdami, na transparentih pa so bila izpisana gesla v slovensčini in italijanščini: »Skupaj smo se borili, skupaj bomo gradili!« — »Živela enotnost slovenskih in italijanskih žen!« — »Živel avtonomni Trst v federativ-

ni in demokratični Jugoslaviji!«, so govorila gesla.

Med ženami in dekleti so bile delavke, meščanke in kmetice, nekatere med njimi v narodnih nošah. Posebno navdušeno so pozdravljali Ljubljancini italijanske partizanke-garibaldirke, ki so se tudi odzvale povabilu na kongres. Vso pot od gorenske postaje do »Uniona«, kamor so šle Tržačanke na zborovanje, so jih pozdravljale množice ljubljancinov in okoličanov. »Živeli bratje Slovenci!« — »Živelo bratstvo svobodoljubnih narodov!«, so odgovarjale Italijankam. Našim vojakom pa, ki so jih pozdravljali s salutiranjem in mahanjem, so klicale: »Živeli naši osvoboditelji!«

pri kulturno prosvetnem delu, oziroma se zanj zanimajo. Omenjena konferenca bo vsem udeleženkam pokazala, kako naj v bodoče vrše svoje delo za čim večje razširjenje knjige, ki naj ima dostop v najširše ljudske množice.

POMOČ RANJENCEM IN DECI

Takoj po osvoboditvi so se nastavljenke ženskih obrtnih šol v Beogradu dale prostovoljno na razpolago Rdečemu križu. Od tega dne dalje delajo v centralni krojaški delavnici Rdečega križa. S svojstveno iniciativnostjo in delavnostjo so dosegle lepe uspehe.

PREPRIČLJIVA ZAVEDNOST ISTRSKIH ŽEN

Dne 5. junija je bila druga okrajna konferenca SPZZ v Koprni, katere so se udeležile tudi italijanske protifašistične žene iz Koprna. Žene iz vasi so prinesle zbrano zlato

in ga stresle na krožnik z besedami: Nočemo zlata, hočemo Titovo Jugoslavijo! Ko so to videle italijanske protifašistke, so pričele smetati z vratu zlate verižice, prstane in uhane in sledeč vzgledu Slovenk položile zlatnino na krožnik. Kakor Slovenke so tudi one izjavile: Nočemo zlata, hočemo napredno Titovo Jugoslavijo.

Iz kongresne pisarne

Glavna vaja pevskega zbora pionirjev in zbora ljubljanskih harmonikarjev (dirigent prof. Justin) bo danes, v nedeljo ob 9. uri dopoldne na letnem gledališču v Tivoliju.

Pozivamo vse udeležence predpripravne konference SPZZ, ki se je vršila 8. t. m. zvečer na Taboru, da takoj oddajo vse v dvoranah najdene predmete v pisarni ZSM, rajon Poljane na Taboru. Vse informacije glede najdenih predmetov se dobe v isti pisarni.

Snežnik se je srebrno svetlil, pod njim pa je mračni Mašun tonil v temnih gozdovih. Jureščanke so s svojimi glasovi zbudile pri nas spomin na srečo domačega krova. Z njimi je prišlo v naše partizansko življenje urednice naših sanj. Z nji mi smo za trenutek prenehali biti ena vojaška družina, naše skupno življenje se je razbilo v premliljevanje. Vsak je imel nekaj svojega, o čemer nismo govorili. In na tisto svoje je vsak izmed nas takrat mislil. Njih glas je bil isto, kakor bi govorila naša srca. To je bil svet trenutek. Jureščanke so pele:

Stoji tam v gori partizan, ozira se v nizavo, trdo mu puško stiska dlan, šel v borbo je krvavo... Njihova pesem je bila glas naših domov in njega miline. Pesem Jureščank, glas našega srca in skrivnosti, je posvečala naše orožje. Očiščene in zložene ob steni so se svetilkale naše puške. Naša borba je bila eno in isto z našo notranjostjo in čutili smo resničnost besed:

Saj tujec nije našo kri, razdira nam družine, vihar nad njim naj zahrumlj, njegaj oblast naj mine!

Četni brivec je vzdihnil. Nemci so mu bili odpeljali ženo v internacijo. Staremu Kovaču so se napele mišice. Janezu se je zaiskrila solza v očeh, svabi so mu ubili brata. Še živahni Marjan je gledal nemo na planine.

Masčujmo naše brate vse, kd v grobu že trohniljo, njih srca zvesta si žele, po zmagi hrepeljo.

Molk. Spomnil sem se naših pohodov. Odkod njih vztrajnost in tolika moč v prednanju nadčloveških naporov? Iz nedrskih globin izvira, ki jih ni nikdar zapaziti v besedah. Jureščanke so prenehale peti, komandir je ukazal zbor za večerjo.

Kakor bi trenil, smo bili vsi v zboru. Dva jedila kuharja sta prinesla kotel. Po jedli smo. Bal sem se, da smo pozabili na Jureščanke, ki so ostale v sobi, zato sem vzel tri porcije dišečih žgancev z golažem. Zadržal sem se vrniti v sobo in naletel na nenavaden prizor. Skoraj vsi so s svojimi porcijami silili v dekleta. Jureščanke so se smejale in vzele pri vsakem po eno žlico. Nobenemu se niso marale zameriti. Najbolj smešen je bil stari Kovač. Brez besed je odložil svoj del hrane na mizo in odšel v temen kot, od koder je opazoval, ali bo uspel s svojo poudbo. Propadli so vsi, ker sem jih jaz prisilil s prineseno hrano.

Harmonikar se je poigraval s harmoniko. Majda je rekla, da so nočjo preveč utrujene za ples. Zahvalila se je za večerjo in poprašala, kdaj krene naslednjo jutro patrulja proti Jureščam. Komandir je odgovoril in takoj mene doletel za vodjo patrulje. Stvar je bila zapletena, vsi bi hoteli z njimi, zato jih je komandir prehitel z ukazom.

V Jureščaš še nisem bil. Krenili smo ob treh zjutraj. Po dvanajsturni hoji smo prišli v vas.

Jurešče — kraj veselja? Ali so to Jurešče?

Sredi kraškega kamenja stoji nekaj povezenih hiš. Okrog in okrog bele skale kažejo videti velikega pokopališča. Z va-

O delu Komisije za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev

Fašizem je vrgel svet v strašno vojno, v totalno vojno, to se pravi v vojno, ki je zajela vse — tudi naše zaležje. Mnogokrat je civilno prebivalstvo trpelo, kakor vojaki na fronti. Grozne strahote so počenjali fašisti najrazličnejši narodnosti in posebno še nemški nad civilnim prebivalstvom. Te strahote so tako velike, da jih krivci nikdar ne bodo mogli v polni meri poplačati. Zato pa je treba vse zločince izslediti. Veliki zavezniški Anglija, Sovjetska zveza in Amerika so na moskovski konferenci sklenili in na teheranski konferenci potrdili, da morajo biti vsi vojni zločinci strogo kaznovani. Sklenili so tudi, da vsaka posamezna država kaznuje po svojih lastnih zakonih inozemske zločince, ki so na njenem ozemlju izvršili vojni zločine. Prva je bila ureditev teh sklepov pristopila Sovjetska zveza, ki je uveljavila nekaj Hitlerjevskih krivkovic ter jih obsodila v Harokovu.

Za izsleditev vojnih zločincev je bila osnovana tudi posebna medzavezniška komisija, ki je prav te dni zborovala v Londonu. Sestavljena je po dogovoru na moskovski konferenci. V njej je zastopana Jugoslavija po treh zastopnikih. Ostanke reakcije v Evropi so na vse načine trudili, da bi zavlačevali izročitev vojnih zločincev. Ti prizkusi so opažajo zlasti pri zapalnih zveznikih, tudi Vatikan nastopa v obrambo Hitlerjevih zločinov. Gotovo je, da bodo demokratične množice vztrajale pri sklenih teheranski in moskovski konferenci in pravično sodile vse vojne zločince.

V Jugoslaviji deluje posebna državna komisija in federalne komisije za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev. O delu teh komisij nam je dal vršilec dolžnosti predsednik slovenske komisije Fedor Košir naslednja pojasnila:

V zvezi z določbami moskovske konference je Antifašistično vijeće narodnega osvobodjenja Jugoslavije na svojem drugem zasedanju 29. novembra 1943. ustanovilo Državno komisijo za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev. Ta državna komisija ima predvsem nalogo zbrati podatke vseh federalnih komisij o zločinih in zločincih in nato po medzavezniški komisiji zahtevati izročitev zločincev. Ob enem ima državna komisija tudi nalogo zbrati podatke o onih zločincih, ki so izvršili svoje zločine na področju več federalnih enot, kakor n. pr. poveljniki armadnih zborov, ki so bili nekaj časa v Dalmaciji, nato v Sloveniji, v Črni gori itd. ter so povsod zagrešili zločine.

Za vsako federalno enoto je bila ustanovljena federalna komisija, tako tudi komisija za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev za Slovenijo. Ta komisija je podrejena neposredno Predsedstvu narodne vlade Slovenije. Ustanovljena je bila z odlokom Slovenskega narodno-osvobodilnega sveta na njegovem prvem zasedanju 19. februarja 1944. Slovenska komisija ima nalogo, da na slovenskem ozemlju zbere predvsem podatke o zločinih inozemcev, v prvi vrsti Italijanov, Nemcev in Madžarov ter onih doma. Čih izdajalcev, ki so svoje zločine izvršili v tiski zvezi in v neposrednem sodelovanju z okupatorjem. Tudi vsi tisti domači izdajalci, ki so se v strahu pred pravično kaznijo zatekli izven mej naše domovine, spadajo v pristojnost te komisije, ki bo po medzavezniški komisiji zahtevala njihovo izročitev.

Naša slovenska komisija je takoj po ustanovitvi začela delati in sicer ne samo na taktat osvobodjenem, marveč tudi na onem ozemlju, ki je bilo še pod okupatorjem. Tako je komisija že taktat dobivala podatke tudi iz Ljubljane in drugih po sovražniku kontroliranih področjih, čeprav je bilo to delo taktat težavno in so se ljudje bali represalij okupatorjev. Komisija ima popolnoma samostojen aparat ter ima po svojih okrožnih in okrajnih referentih ter krajevnih nabiralcih mrežo po vsem slovenskem ozemlju. Poudariti je treba tudi to, da komisija nima odškodninskega značaja, kar nekateri mislijo.

Gradivo, ki ga je komisija že zbrala, je zelo obsežno. Ob kapitulaciji Italije je komisija zaplenila celoten tajni arhiv divizije »Isosno«, ki je imela svoj sedež v Novem mestu. Ta arhiv vsebuje najdragocenejše podatke, vse v originalnih italijanskih spisih. Ti spisi se nanašajo predvsem na razmerje bele garde in njenih voditeljev

soškimi kamenitimi zidovi so ograjene zelene vrtače. Tu in tam s težavo ločis trop ovc od belega kamenja.

To naj bi bil kraj veselja?

Med tem so prišle Jureščanke za nami. Vprašal sem jih:

»S čim se preživljate?«

Mojeca se je vprašanju zelo začudila. Rekla je:

»Zivimo! Naši očetje vozijo z Javornika na železniško postajo les.«

»A, tako? In to je dovolj?«

Nato mi ni odgovorila. Prišlo so še druge in se nam zahvalile za spremstvo. Povabile so nas na južino in se poslovile. S patroljo sem krenil proti gornjemu koncu vasi.

Hiše so b'le značilno kraške. Do taktat še nisem videl tako nizkih koč, zato se nisem mogel načuditi. Strehe so bile skoraj ravne, obložene s težko opeko in kamenjem. Gospodarskih poslopj nisem videl nikjer, hlevi so bili pod isto streho s stanovanji ljudi. Na sredni vasi je bil velik trg. Pod lipo je sedela krajca vaščanov. Menda je bila vsa vasa zbrana. Stare žene in močje so sedeli na klopi, otroci so se igrali okrog velikega vodnjaka.

Žene so se ozirale k najbližji hišici. Mogoče so zavidale najbogatejši gospodinjki, ko je v merniku prinesla ves žitni pridelok, ga razgrnila na cesti na ruho, z roko zajemala zrnje in ga sipala nazaj v mernik. Veter je odnašal pleve. Tako je Jureščanka na preprost način prečistila pšenico.

Približal sem se gruči. Suha starca, podobna je bila vaški skopulji, je žvekala med zobmi:

»Sopiri se, ker je najbogatejša v vasi.«

Njene misli je nadaljevala rdečellčna žena:

»Potrebno ji je bilo, da je prinesla vse graje naenkrat!«

do Italijanov. Med drugim se je našel v tem arhivu tudi originalni spis o ustanovitvi bele garde, ki je bila ustanovljena 16. februarja 1942 v škofijem dvorcu v Ljubljani. V tem arhivu je našla komisija tudi originalni nalog Mussolinija, kako naj se Slovenci iztrebijo in kako naj se opustoši slovenska zemlja. Komisija bo v kratkem začela izdajati periodično publikacijo pod naslovom »Dokument«, v kateri bo objavljala najvažnejše italijanske dokumente, ki kažejo, kako so jameravali Italijani s pomočjo naših narodnih izdajalcev načrtovati uničiti Slovence. Komisija je že v času narodno-osvobodilne borbe izdala 56 »Objav« o najkrušnejših zločinih, izvršenih na slovenskem ozemlju. Komisija je našla nadalje ob osvoboditvi Ljubljane veliko število večjih in manjših arhivov, med njimi arhiv XI. italijanskega armadnega zbora, arhiv Zavoda za izplambo imovine upornikov in arhiv italijanskega vojaškega sodišča, kar bo treba vse še sistematično proučiti.

Slovenska komisija ima dve podružnici, eno v Kranju za Gorenjsko in Koroško, drugo pa v Mariboru za severnovzhodno Slovenijo. Te podružnice so bile ustanovljene predvsem zato, ker so Hitlerjevi zločinci drugače postopali na ozemlju, ki je bilo pod oblastjo Rainerja, in zopet drugače na področju, ki je bilo pod oblastjo Ueberreiterja. Rainer je imel n. pr. v Gorenjskem in Koroškem drugačen sistem uveljavljanja Slovencev kakor Ueberreiter na Štajerskem. Prav tako obstaja posebna komisija za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev pri Pokrajinskem narodno-osvobodilnem odboru za Primorsko.

Množestvena zločinstva okupatorjev, kakor so bila množestveno izseljevanje na Gorenjskem in Štajerskem leta 1941., na-

dalje zločini v taborišču v Begunjah na Gorenjskem, v koncentracijskih taboriščih v Nemčiji, nadalje škoda državnih in zasebnih uradnikov, ki so zaradi nasilja okupatorjev izgubili službe, se ne dajo ugotavljati poimensko, ker bi bilo to skoraj brezuspešno delo. To ugotavljamo na ta način, da posebne anketne komisije, sestavljene delno iz prizadetih oškodovancev, delno pa iz vidnejših osebnosti našega naroda, te zločine odnošno škodo ocenjujejo in v posebnih elaboratih sumarno prikažejo celoten obseg zločinov. To je podobno postopanju državne komisije, ki je n. pr. za taborišče na Banjici ustanovila tako anketno komisijo, ki je v celoti prikazala zločine zločincev in povzročeno škodo.

Delo naše komisije bo v glavnih obristh končano približno v pol leta. Zaključno delo komisije bo stašistična ugotovitev vseh izsledkov, ugotovitev vseh smrtnih žrtev, oškodovancev, požganih domov in tako dalje. Zbrani podatki bodo dani na razpolago sodiščem, ki jih bodo uporabila pri postopku proti zločincem, dani pa bodo prav tako tudi drugim narodnim oblastem.

Naše ljudstvo se mora zavedati in se tudi zaveda pomena in namena te komisije, zato bo zlasti sedaj po osvoboditvi z vsemi silami sodelovalo in pomagalo zaslediti vse krivice. Delžni smo sodelovati in to ne samo zaradi naših žrtev, temveč prav zaradi tega, da se enkrat za vselej iztrebi sleherni klica fašizma, da zavladava pravica in da se nikdar več ne bo moglo ponoviti gorje, ki je padlo na nas v tej strašni vojni. Moramo sodelovati in bomo sodelovali, da se v polni meri uresničijo sklepi moskovske in teheranske konference, sklepi velikih zavezničev, ki pravijo, da bodo zločince zaleđovali do konca sveta ter jih pravično in strogo kaznovali.

PO JUGOSLAVIJI

MARŠAL TITO JE SPREJEL BOLGARSKE KNJIŽEVNIKE

Maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito je sprejel bolgarske književnike, ki se mude v Beogradu. V imenu bolgarskih književnikov je maršala Tita pozdravil književnik Ljubomir Stojanov. Maršal Jugoslavije Tito se je v prisrčnem razgovoru z bolgarskimi književniki zadržal več kot eno uro. Zanimal se je za književno in umetniško ustvarjanje v Bolgariji in za sodelovanje jugoslovanskih in bolgarskih književnikov.

VELETRGOVEC JE POKLONIL VSE SVOJE IMETJE KPJ

Zagrebski veletrgovec s tekstilnimi izdelki Branko Makar je poklonil vse svoje premoženje Komunistični partiji Jugoslavije. Imetje obstoji iz samostojne stanovanjske hiše, iz šestine lastništva štirinadstropnice ter iz deleža pri veletrgovini s tekstilnimi izdelki Makar d. d. Branko Makar je rodom iz Zagreba ter sin ročnega pivovarinskega delavca. Do leta 1941 je deloval v Ljubljani kot samostojen trgovec, potem se je naselil v Zagrebu ter osnoval veletrgovino s tekstilnimi izdelki Makar d. d. Sedaj je opustil poklic trgovca ter je šel v službo k upravi deželne direkcije za promet s kožami in tekstilnimi izdelki. Vse svoje znanje in vse svoje sile bo posvetil obnovi in izgradnji Titove Jugoslavije.

TEKMOVANJE MLADINE ZEMUNSKEGA SREZA

Na množičnih sestankih mladine zemunškega sreza, ki so bili po vseh vaseh, je sklenilo 3072 mladincev, da bodo za prošlavo prvega mladinskega balkanskega kongresa okopali 1100 juter koruze, posejane na državnih njivah. Posebno lepo je uspelo tekmovanje v vasi Simanovci, kjer je okopavalo koruzo 255 mladincev in odraslih. Na delu je bila izmenično vsa vas.

V KRUSEVCU SO OTVORILI INTERNAT ZA OTROKE NARODNIH BORCEV

Okrožni narodno osvobodilni odbor v Krusevcu je sklenil, da v zahvalo borcem osvoboditeljem ustanovi internat za njihove otroke. Otroci bodo v internatu preskrbljeni z vsem. Sprejetih je bilo že preko 40. Odbor je, kolikor mu je bilo mogoče, poleg dobre hrane preskrbel otrokom tudi najpotrebnejšo obleko in obutev.

MLADINSKA RAZSTAVA NA KORČULI

Na Korčuli je bila svečano otvorjena razstava del omladine dubrovnškega okrožja.

Razen slik iz omladinskega življenja, iz borbi in dela, so bila razstavljena tudi samostojna dela. Posebno pozornost so vzbujala narodna zveza in narodne noše. Pionirji so na razstavi zastopani s svojimi risbami. Razstava se bo preselila iz Korčule v Split in nato v Zagreb.

MOTORNI SIVALNI STROJ

V mehanični delavnici zavoda za izdelovanje oblek in obutve v Beogradu je izdelan motorni šivalni stroj novega tipa. Konstruktor stroja je mehanični mojster Jovan Bledič. Na izdelavo tega stroja je mislil že pred vojno, toda ni imel možnosti za izvedbo. Po osvoboditvi se mu je s pomočjo tovarišev mehaničnih delavcev posrečilo uresničiti svoj izum. Prednosti novega stroja so brzina in trdnost šiva. Šivanka napravi 4000 vbodov na minuto in more šivati tudi usnje. To je prvi novi stroj te vrste, ki ga je patentiral jugoslovanski patentist. Z njim se bo doseglo zvišanje proizvodnje za 100%.

ZIDANJE NOVIH DEČJIH DOMOV V DALMACIJI

Narodno osvobodilni odbori v Dalmaciji vedno bolj pomagajo s'romahnemu prebivalstvu. Oblasti posvečajo posebno pozornost oskrbi otrok. Sedaj je na ozemlju Dalmacije 35 dečjih domov za 2400 otrok in 28 zavetišč za 2500 otrok. Razen tega je v Splitu otroška kolonija, v kateri biva 1000 otrok rodom iz Like, Korduna in drugih krajev. Medtem ko je vprašanje nastavitve otrok v domovih kolikor toliko rešeno, predstavlja velik problem pomanjkanja strokovnega osebja. Zato je bil organiziran tečaj za vodstvo dečjih domov in tečaj za gospodinjice. Tečaj je napravilo 27 tovarišic. Žene iz Splita se trudijo, da otrokom olajšajo življenje in je Antifašistična ženska zveza Splita obkleda 611 otrok. Prav tako se dela za zboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva. Ustanovljenih je bilo 18 zdravstvenih ustanov s približno 300 posteljami za lažje boine. Posebno po vaseh se ustanavljajo ambulante, ki jih je bilo do sedaj ustanovljenih 257. Živahna je tudi kampanja proti pegaveu in malariji. Povsod se vrše zdravstveni tečaji.

SMRTE NE OBSEDBE SESTORICE USTASHKIH ZLOČINCEV

Iz Karlova poročajo, da je ondoto vojaško sodišče izreklo smrtno kaznen nad šestorico ustaških zločincev, ki so štiri leta nasilno vladali v Karlovcu ter pomagali tlačiti domačine v zapore ter jih izročati okupatorskim oblastnikom. Dragutin Mušić, stih starčkih. Ali bi si znali sami pomagat? Gotovo ne.

PRIHOD 27. SRBSKE DIVIZIJE V BEOGRAD

Beograd je 5. junija toplo pozdravil 27. srbsko divizijo, ki je bila stvorjena iz ločnih partizanskih odredov v maju 1944. V teku leta je divizija korakala od zmage do zmage, udeležila se je čiščenja Srbije od sovražnika in ob strani Rdeče armade osvobodila Beograda. Nato se je bojevala na sremskem bojišču in je ob nemški predaji dospela do Maribora. Tako je med boji prekorčila vso državo od juga do severa. Desettisoč ljudstva so stali vzdolž ulic in obsipali vojske s cvetjem. Pri mitingu, ki je bil prirejen v središču mesta, so izrekli zastopniki jugoslovanskega generalnega štaba in srbske vlade vojakom in častnikom toplo dobrodoščilo.

Primorske in Koroške žene nočemo nikdar več živeti izven Titove Jugoslavije.

Pa ni manjšo niti četrt ure, že se nekdo vzpenja po kamenju proti meni. Prepoznal sem tri temne črte. Kdo neki je to? Kdo bi bil tisti nesrečnik, ki je izključen od njihove vesele družbe? Sence so b'le vedno bolj jasne. Prepoznal sem Mojco, Črnolaso Majlo in še neko dekle, ki ni prišlo z nami iz Notranjske. Začuden sem jih gledal.

Dolgo niso nič spregovorile, samo gledale so me. Mojca je začela z nizkim glasom:

»Ali smo se ti s čim zamerile?«

Ostali spremljevalki sta gledali v tla.

»Zakaj tako sprašuješ?« sem jo vprašal.

»Povabite samo te, ker ste nas spremljali, a tebe ni...«

Šel sem z njimi. Prisedel sem k starcu. Rekel mi je:

»Trdo je b'lo naše življenje. Italijani so zvozdili skoraj ves les z Javornika. Grozil bi nam pogin, a mi verjamemo v svoje otroke in v vas, partizane, ki ste nam bratje in ki se berite skupno z našimi sinovi.«

Na sredni vasi pa so plesali in pili peneče se belo mleko.

Jurešče, v regnici — kraj veselja!

Slovenci, Slovenke, slovenska mladina!

Predsedstvo Narodne vlade Slovenije je izdalo poziv za pomoč vsega našega prebivalstva pri zbiranju in iskanju vojaškega materiala. V zavesti, da je treba za izpolnitev te važne naloge, mobilizacije vsega našega ljudstva, poziva izvršni odbor Osvobodilne fronte slovenskega naroda vse pripadnike in vse organizacije Osvobodilne fronte, organizacije SPŽZ in ZSM, da se takoj in polnoštevilno udeleže zbiranja in iskanja vojaškega materiala. Zlasti poziva k sodelovanju vse naše mladinske organizacije, katere naj bodo vojaškim oblastem najboljši in najhitrejši pomočnik pri izvrševanju te naloge. Zbiranje in prijavljanje vojaškega materiala naj naše organizacije, predvsem mladinske, organizirajo v obliki tekmovanja.

Skrb Osvobodilne fronte kot vsenarodne politične organizacije mora biti, da se z vsemi sredstvi okrepi organizacija in udarna moč naše vojske, katere nam je izbojevala svobodo in ki je najmočnejši porok, da nam te svobode ne bo nihče jemal. Aktivisti in vsi resnični pripadniki Osvobodilne fronte bodo prav pri izvrševanju tega poziva pokazali svoj pravični odnos do poglavitnih naših nalog. Na delo!

Izvršni odbor Osvobodilne fronte slovenskega naroda

Goriške žene so zborovale

V dvorani ljudskega doma so se v petek zbrale žene iz Gorice in okolice k predkongresnem zborovanju slovenskih in italijanskih žena. Konferenco je otvoril pevski zbor II. brigade 13. udarne divizije s himno »Hej Slovanci«. Za pozdravnimi govori zastopnikov vojske sta govorili tovarišiči Nivas Mattini in Perko Karmen, ki sta poudarjali bratstvo slovenskega in italijanskega naroda.

Politični referat je podal tov. Janko Beltram, nakar so sledile diskusije in predloge naših žena za odklonjanja za hrabrost in njihovo požrtvovalno delo. SPŽZ za Gorico je podarila nato II. brigadi 13. udarne divizije zastavo v spomin osvoboditve Gorice in Trsta. Konferenca se je nadaljevala popoldne, kjer so dobile žene poudbo, naj nadaljujejo pričeto delo za obnovo domovine, da se čimprej vzpostavijo normalno življenje.

S konference je bila vrhovni komandi zavezniških sil v Sredozemlju poslana naslednja resolucija:

Preko 400 slovenskih in italijanskih protifašističnih žena, zbranih na svoji konferenci v Gorici, z začudenjem in ogorčenjem ugotavlja, da organi zavezniških vojaških oblasti ovirajo našim internirancem, ki se vračajo iz nemških taborišč, povratek na svoje domove.

Zmaga združenih svobodoljubnih narodov, za katero smo se tudi mi borili in se žrtvovali, je omogočila povratek domov onim našim možem, ženam in otrokom, katere je prav zaradi njihove borbe proti fašizmu doletela strašna kazen nemških taborišč. Njihova domovina je danes svobodna, a zaveznički, na katerih strani so se naši interniranci borili in zaradi skupnih ciljev združenih narodov trpeli, ovirajo danes povratek in svobodno domovino. Proti temu odločno protestiramo in pričakujemo od zavezniške vojaške oblasti dokaz, da spoštuje jay naših narodov proti fašizmu, ter zahtevamo povratek naših internirancev.

Da zadošči nujnim potrebam, je ministrstvo za socialno politiko ustanovilo troje novih zavodov za matere in otroka. V zavodu pri Uršulinkah v Ljubljani je ustanovljena prehodna baza za matere z otroki, ki se vračajo na svoje domove. Nadalje se vrše adaptacije »Primorskega doma« na Viču, ki bo preurejen v Zavetišče za matere in dojenčke in kjer bo v kratkem našlo zavetje 40 socialne zaščite potsebnih mater in dojenčkov.

Iz ministrstva za socialno politiko

Obnova na področju zaščite matere in otroka

Ministrstvo za kmetijstvo obvešča, da sedanjí popis vojne škode njma nobene zveze s kmetijskim popisom, ki se bo vrši v dnevi od 10. do 17. junija t. l. Organizacija tega popisa naj se vrši nemoteno dalje v smislu še izdanih navodil. Okrajni naj preko pristojnega okrožja takoj naročijo manjkajoče število obrazcev.

Opozorilo kmetovalcem

Ministrstvo za kmetijstvo obvešča, da sedanjí popis vojne škode njma nobene zveze s kmetijskim popisom, ki se bo vrši v dnevi od 10. do 17. junija t. l. Organizacija tega popisa naj se vrši nemoteno dalje v smislu še izdanih navodil. Okrajni naj preko pristojnega okrožja takoj naročijo manjkajoče število obrazcev.

Beleznica

KOLENDAR

Nedelja, 10. junija: Marijeta.

Ponedeljek, 11. junija: Barnaba, Hrvoje.

SPOMINSKI DNEVI

10. 1903. — Častitška zarota v Srbiji; preobrat srbske politike v protivastrijško in demokratično smer.

10. 1940. — Italija stopi v vojno proti Franciji in Angliji.

11. 1944. — Utonil v Soči stari borec za pravice delovnega ljudstva in slovenskega naroda Jože Srebrnič in tovariši.

DEŽURNE LEKARNE

Nedelja: Dr. Kmet, Ciril Metodova 43; Trnkovca ulica, Mestni trg 4; Ustar, Seienburgova cesta 7.

Ponedeljek: Mr. Bakračič, Sv. Jakobova trg 9; Ramor, Mlkošičeva cesta 20; Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Nedeljsko dežurno zdravniško službo ima od sobote opoldne do ponedeljka do 8. zjutraj mestni višji zdravnik dr. Ivan Logar, Rimska cesta 7, telefon 21-66.

Vremenska napoved za danes: Zmerno oblačno, lahno vetrovno, možnost krajevnih neviht.

TELESNA KULTURA

Tekma A — B

Nogometna preizkušnja na igrišču Ljubljane — danes ob 17.

Za izbrbo reprezentance, ki bo v nogometu zastopala federativno Slovenijo na velikem zletu fizikulturikov v Beogradu v dnevih od 26. VIII. do 2. IX. t. l., je referat za nogomet pri FOS-u določil da. nes prvo poskusno tekmo, na kateri bo pregledal ta čas razpoložljive nogometiške iz Ljubljane, pa tudi iz vojaških elitne ter Štajerske in Gorenjske.

Na današnji nastop na zelenem polju so vabljeni: Kovačič (Kranj), Rožič, Razbornik, Plečko, Aljančič, Lah, Dekleva, Piskar, Puterle, Antonič, Martelanc (Kranj), Pilej, Pupo, Volavšek, Razinger (Jesenice), Varl, Sočan I in II, Kroupa, Medved, Hacler, Bertonec II, Smole, Šbenik, Kumar, Zigon, Fajon, Lazar, Slokan (Kranj), Vodeb in Brodnik. Narodeno je, naj vsak prinese spodnjo opremo s seboj.

Prijateljem nogometna pripravoma obisk te prireditve ne samo zaradi zanimive revije vsega najboljšega, kar trenutno predmremo v tej sportni panogi, temveč tudi zaradi tega, ker je čisti izkupiček namenjen oškodovancem hude nesreče, ki je predsedničinim zaleda naše mesto.

Tekma bo ob 17 na igrišču Ljubljane, eno uro prej pa bosta nastopili dve mladinski moštvi.

Zadružništvo - ljudsko gibanje

Na važnost zadružništva za gospodarsko izgradnjo nove Jugoslavije smo opozorili že v članku »Kako se bo razvijalo naše gospodarstvo«. Rekli smo, da novo zadružništvo ne bo služilo samo za obrambo gospodarsko šibkih ljudskih plasti proti izkoriščanju različnih oderuhov, temveč bo predvsem močno orožje v rokah ljudskih množic v njihovem boju, da ohranijo vse pridobitve štiriletne krvave borbe na gospodarskem področju in da pomagajo državnim oblastem pri izvajanju njihovega gospodarskega načrta.

Danes smo si popolnoma na jasnem, da zadruge v preteklosti ljudstvu niso prinesle tega, kar je od njih pričakovalo, niso mu v dovoljni meri pomagale v njegovem neenakem boju s špekulanti, dostikrat so postale orožje proti tistim, katere bi morale zaščititi. S tem nikakor nečemo trditi, da zadruge v preteklosti niso prav nič koristile našemu ljudstvu, tudi nečemo trditi, da ni bilo med ustanoviteljmi in voditelji zadruge idealnih ljudi, ki jih je pri njihovem delu vodila predvsem misel, kako pomagati ljudstvu.

Toda ti idealni ljudje so nalteli na ovire svojemu delu prav tam, kjer bi morali dobiti pomoč, to je pri takratnih državnih in deželnih oblasteh. To nam je danes popolnoma razumljivo. Oblast v stari Jugoslaviji in še prej v Avstriji je bila v rokah reakcijskih protiljudskih klik. Ti pač niso bili neumni, da bi dali ljudstvu najmočnejše orožje proti sebi, to je gospodarsko orožje, kar bi zadruge nedvomno postale, če bi bile postavljene na tako podlago, kakor je ljudstvo v svoji naivnosti pričakovalo.

Tisti, ki so bili nekoč na oblasti, so čutili svoje interese. Na vse načine so ovirali razvoj zadružništva, kolikor pa ga niso mogli preprečiti, so ga speljali na stranski tir. Sami so se polastili zadrug in s tem ohranili vsako njihovo ljudsko delo. Zadruge so se razcepile po strankarski pripadnosti njihovih voditeljev. Zgodilo se je, da smo imeli v istem kraju kar tri istovrstne zadruge: klerikalno, liberalno in socialistično. Zadruge so bile prepričane v strankarski voz, ki so iz njih črpale posamezne stranke svoje agitacijske fonde. Poleg tega so se zadrževali različni špekulanti, ki so zadržno obogatitev uporabljali v svojo osebno obogatitev. Mnogokrat so spravili zadruge na boben; sami so odnesli milijone, zadružniki pa so še dolga leta plačevali primanjkljaj. Vsak poskus ozdravljenja zadrug je bil takrat nemogoč, ker je bil zadružni zakon tak, da ni čutil koristi revnih ljudskih plasti. Poleg tega je bilo tudi s kreditno politiko mogoče ubiti vsako zadrugo, ki bi se postavila v boj proti takratni gospodujoči klik.

Zaradi takega stanja zadružniki do zadrug niso imeli takega odnosa, da bi čutili, da je zadruga njihovo podjetje v takem smislu, kakor čuti kmet: to je moja zemlja. Velika večina zadružnikov se ni zanimala za delo zadrug, ni se udeleževala občnih zborov, ni se udeleževala volitev upravnega in nadzornega odbora. To pa je raznim špekulantom še bolj omogočalo, da so dobili zadrugo popolnoma v svoje roke. Skušnje iz preteklosti nam morajo služiti kot nauk za sedaj, ko polagamo temelje novemu zadružništvu. Bistveno pri tem je že to, da oblast ni več v rokah protiljudskih klik, temveč v rokah ljudstva, tistega ljudstva, ki danes ustanavlja zadruge in kateremu naj te zadruge služijo.

Razumljivo je, da bo oblast razvoj zadružništva podpirala z zakonskimi ukrepi, odredbami in s kreditno politiko, in sicer tako zadružništvo, ki bo služilo širokim ljudskim plastem, ne pa posameznikom. S te strani so dane vse možnosti za zdrav razvoj ljudskega zadružništva.

Vse to pa še ni dovolj. Noben zakon, noben ukrep in nikakršna kreditna politika naših oblasti ni v stanju, da napravi iz zadrug tisto silo, ki bo usmerjala naše gospodarsko življenje, če v zadruge ne bodo pritegnjene najširše ljudske plasti, če se ne bo vzbudil v njih pravi zadružni duh, ki se bo izražal v edinem pravilnem odnosu: zadruge so naše podjetje. Kakor skrbi kmet za svojo zemljo, obrtnik za svojo delavnico, tako mora skrbeti zadružnik za zadrugo, v kateri je članjen. Ni dovolj, da se zanimamo za zadrugo samo na občnih zborih ali pa še takrat ne, za delo zadruge se moramo zanimati vse leto. Samo budnost zadružnikov bo preprečila, da bi se v zadruzi vnezgodili reakcijski špekulanti ali na prikriti reakcijski fašistični agenti, ki bi skušali zadruge uporabiti v boju proti ljudstvu in njegovi oblasti.

Enotnost zadružništva to je eden osnovnih pogojev za zdravo rast in gospodarsko moč zadrug. Ne tri istovrstne zadruge v enem kraju, temveč ena sama zadruga, ki ne bo služila te-

mu ali onemu strankarskemu voditelju, temveč vsemu ljudstvu. Ne mislimo, da se dá taka enotnost ustvariti z dekreti in zakoni. Dekreti in zakoni so v resnično demokratični države le registracija tistega, kar je vzrastlo iz potrebe ljudstva, kar je ljudstvo s svojim delom in gibanjem ustvarilo. Zato mora biti tudi enotno zadružništvo le plod ljudskih potreb in zahtev. Tudi pod okupacijo nismo ustvarjali narodne enotnosti z zakoni in dekreti, temveč se je izoblikovala in utrdila v krvavi borbi, vrasla iz usodne potrebe, ko je šlo za obstoj slovenskega naroda. In ko je enotnost postala dejstvo, je ni bilo sile, ki bi je mogla porušiti. Mislim, da bo prišla in mora priti ta enotnost do izraza tudi pri našem gospodarskem delu, torej tudi v zadružništvu, ker to zahtevajo življenjske potrebe našega naroda.

Enotno zadružništvo, ki bo organiziralo osnovne ljudske plasti, delavce, kmete in obrtnike, bo zmožno, da izvrši velike in težke naloge, ki so pred nami. Trenutno je najvažnejše vprašanje preskrba in razdelitev najnujnejšega med ljudstvo. Možnosti so omejene, ker so zaloge izčrpane. Prav zato bodo skušali različni protiljudski elementi izrabljati položaj in kovati kapital za sebe, po eni strani za na-

vijanje cen in uganjanje črne borze, po drugi strani pa, da odtegujejo blago potrošnji in s tem netijo med ljudstvo nezadovoljstvo.

Druga nič manj važna naloga zadružništva v tem razdobju je, da pomaga pri obnovi naše domovine. Mislim, da se vsi zavedamo težav, ki so pred nami. Teh težav nikakor ne bomo mogli premagati, če bi se obnova vodila samo od vrha — s strani naših oblasti, če pobuda ne bo prihajala iz množic samih. Jasno pa je, da mora dobiti ta pobuda organizirano obliko, kajti lotiti se dela neorganizirano, pomeni zapravljati ljudske sile. Zadruge so edina oblika, kjer more dobiti pobuda množic organizirani značaj.

H koncu moramo poudariti še enkrat: nalog zadružništva, to se pravi vprašanja preskrbe, obnove in načrtnega gospodarstva, zadruge ne bodo v stanju reševati, če zadrugarji ne bodo aktivni. Ni dovolj samo članstvo v zadrugah, ni dovolj, da povežemo čim številnejše množice v zadruge, potrebno je, da te množice z zadrugami tako povežemo, da bo zadružništvo postalo pravo ljudsko gibanje, tako močno, kakor je bilo narodno-osvobodilno gibanje za časa borbe, ali bolj pravilno: zadružništvo naj bo nadaljevanje tega gibanja v drugi obliki.

KRIŽEM PO SLOVENIJI

Uspešno reševanje socialnega skrbstva v celjskem okraju. V pogledu prehrane je bilo celjsko okrožje že pred vojno pasivno, tekom borbe pa je bilo upuščeno zlasti kozjansko in gornje savinjsko področje. Narodna oblast pa kljub temu uspešno rešuje težke naloge socialnega skrbstva in je s pomočjo 78.555 RM denarnih podpor, 5624 kg moke in testenin, 543 kg masti in preko 2175 kg ostalega živeža. Pri samem okrajnem odboru OF Celje je bila podeljena podpora 33 družinam upokojencev, 13 partizanskim družinam in 12 družinam požeancev. V otroškem zavetišču je preskrbljenih 154 otrok.

Činkarna v Celju dela z normalno zmogljivostjo. V zalogi ima še dovolj rude, pričakujejo se skorajšnje pošiljke iz Mežice. Delavska organizacija je priredila po posameznih oddelkih tovarne posebne strokovne tečaje za izboljšanje produkcije.

Zasilne učilnice se odpirajo. V vasi Blagovna pri Celju se je zaradi porušenja šole začel pouk v zasilni učilnici. Dne 5. junija je bila slovesna otvoritvena proslava z mašo in govorom župnika Drvenška ob sodelovanju godbe iz Sv. Jurija. Podobno se odpirajo šole po drugih krajih okrožja.

V Celju izhaja tednik »Nova pot«. Včerajšnja sobota je izšla prva številka okrožnega glasila »Nova pot«, ki bo izhajal kot tednik v nakladi 10.000 izvodov.

V Savinjski dolini so se vršili številni mitingi, povork in manifestacije, maše zadružnice za padlimi borci, slovesne procesije na Telovo, ki kažejo, da se je versko življenje v osvobodjeni Sloveniji popolnoma normaliziralo. Ljudstvo s podvojenimi silami dela na obnovi gospodarstva.

Nesreče z orožjem. Vkljub strogim ukrepom oblasti glede pobiranja orožja, municije in eksploziva, je bilo v zadnjem času več nesreč med otroci in mladino. Pred dnevi se je smrtno ponesrečil 14 letni sinček iz družine Zupančič iz Gaberija pri Dobovi. Ob Sotli je položeno mnogo minkskih polj, ki jih otroci z velikim veseljem preizkušajo. Če pod okupatorjem so prinašali partizanom cele košare bomb. Vkljub njihovi izvežbanosti se ponavljajo nesreče, ki jih moramo v bodoče preprečiti.

Reakcijska propaganda se poslužuje podlih laži. Razni ostanki fašistične zaloge, izdajalec in bivši gestapovski priganjači skušajo delo pri obnovi Maribora ovirati in rušiti na ta način, da trsijo med ljudstvom tudi laž, da v mestu razsaja trebušnji legar. Na ta način skušajo odvrti naše delavstvo od dela pri obnovi. Delavci in delavke! Ne nasedajte lažni propagandi raz-

nih škodovancev, ki hočejo le škodovati naši stvari in našem napredku!

Prvi vlak na osvobodjenem Gorenjskem. Dne 5. maja je prvič po osvoboditvi peljal skozi Gorenjsko vlak. Mladina je vlak svečano okrasila s cvetjem in zelenjem.

Francosi so se poslužili od Tržičev. V nedeljo 3. t. m. so obiskali Tržič prestopno francoske brigade »Svoboda«, ki so jih po dolgi letih rešili iz nemškega ujetništva naši partizani. Sedaj so prišli kot svobodni sinovi Francije v uniformah naših partizanov s francoskimi znaki. Slovenci na čast francoskim prijateljem in tovarišem se je udeležilo veliko številno prebivalstvo iz Tržiča in okolice, zlasti pa je sodelovala naša mladina. Ob tej priložnosti so francoski gostje poklonili spomnu vseh onih sotrpinov, ki so padli kot žrtve nacističnega nasilja. Poltkomisar Garnier se je v svojem govoru zahvalil tržiškemu prebivalstvu za vso pomoč, ki jo je nudilo francoskim ujetnikom, ki so trpeli pod nemško krypto pri delih ljubečskega predora. Poudaril je, da bo tudi francosko ljudstvo zvedelo o plemenitem dejanju Slovencev in vezi med obema narodoma bodo postale še tesnejše. V poudarjenem so francoski gostje nadaljevali s protij svojih domovini. Kakor so odnesli s seboj gnev proti nemškemu fašizmu, tako pa so poneli s seboj tudi najlepše spomine na dobra tržiška srca.

Hoteli »Toplice« na Bledu, ki je bil iz zdravstvenih razlogov doslej zaprt, so zopet izročili uporabi. Jezero za kopanje je še pri primerno, ker so v njem še trupla poslednjih žrtve okupatorjev. Počastitev spomina padlih števerjanov. Pred dnevi so prebivalci števerjanskega občinskega sveta in partizanov-domačin. Okrasili so njihove grobove in priredili spominjsko svečanost, na kateri je govorila mati štefanija Reja. Svečanosti so prisostvovali tudi mnogi ameriški vojaki, ki so bili globoko presunjeni ob pogledu na neštete matere padlih sinov, vdove in sirote.

Skvadristi »zavezniki vojakov«. V Bovcu so pred nekaj dnevi zavezniki priprajali iz Vidma v angleške uniforme preoblečene Italijane, po številu 100—120, ki so bili oboroženi. Ti naj bi popravili mednarodni telefonski kabel. Ko je naše prebivalstvo spoznalo v teh »zaveznikih vojakov« tudi bivše skvadriste in fašiste, je takoj protestiralo proti postopku zaveznikih vojaških oblasti. Naša oblast je zahtevala, da se vsi Italijani takoj opravijo iz kraja. Zavezniki vojaška oblast je morala upoštevati protest in jih je še istega dne odpeljala.

Svoboda smo si priborili s trudom in krvjo. Tudi pri obnovi bomo imeli težave. S požrtvovalnim delom in junastvom jih bomo premagali!

Dušan Fortič:

Gospod Čič v zrcalu

(Zabavna ali žalostna zgodba iz Ljubljane) Čas dogajanja: stari časi.

Osebe: gospod Čič, »vplivna ljubljanska osebnost«.

Gospod Čič je šel po Selenburgovi ulici. Običajen je bil v lahko sivo, poletno obleko, na glavi je imel temnorjav klobuk in za vratom zeleno ovratnico. Vsa njegova pojava je izdajala »širokopoltnega človeka«, katerega, ki ve, kaj je politika, kakšni so časi, zna slutiti dvajseto uro, oziroma tistih nekaj minut prej; človek, ki zna ločiti tiste ljudi, ki so imeli prave stike z oblastmi, od onih, ki so veljali za prevarničelne ali so bili celo na listi tistih, ki bodo čez nekaj dni ali celo čez nekaj ur »na varnem«. Tem se je izognil v največjem loku. Skratka, gospod Čič je bil »politika«. Koj ne bi bil, ko pa je vsak dan sedel v kavarni in poslušal gospe, ki so se na take stvari razumeli, imeli direktne stike z »obločujočimi faktorji« in vohali vreme daleč naprej.

Danes je bil gospod Čič prav posebno dobre volje. Pred dnevi je sicer slišal, da so prišli partizani v neposredno bližino Ljubljane in da jo nameravajo menda celo napasti. Da es pa je iz »zanesljive vira« zvedel, da so jim »oblasti« prekrizale načrte »in da so jih skoraj vse pobili, le nekaterim je uspelo pobegniti.

To je slišal gospod Čič in zato je bil tako dobre volje. V Riu si je del »nestrški« šilce žganja, potem je plačal, dal natakarju zanj neobičajno napitnico in je bil na poti proti pošti.

Ko je šel po pločniku, se je nehote obrnil v nemškega vojaka, ki je obložen z zavoji hitel ob robu ceste. Vojaku je padel eden izmed zavojev na tla in se zakotalil po tratinah. Gospod Čič je z nenačudno naglico za njegova leta skočil za zavojem in ga hitel vračati lastniku.

»Verzehen sie mir, verzehen sie mir...!« Vojak ga je grdo ošinil s pogledom, zamrmral švabsko kletvico in nadaljeval pot.

»Kako morem biti tako nepreviden! In nemškemu vojaku...! Res, danes sem zelo raztresen. Ni čuda, take vesti... Vse da so pobili! Krasno, zelo krasno!« Tako si je govoril gospod Čič, ki se je sedaj že z večjo previdnostjo izogibal nemškimi častnikom in vojakom.

Ze od »Siona« naprej je zaletel na staro regno zaanac. Na takega, ki ga je vedno o vsem »informiral« in mu vedno točno orisal »mednarodno situacijo«. Krepko sta si stisnila roki, potem pa povabila druga drugega na črno kavo in na kozarček v »Emono«.

V kavarni so ležali skoraj po vseh mizah raztreseni častniki, nemški in domači. Gospod Čič je vrgel pogled na prvega. Kar tako mimogrede. Tisti mah ga je že imel v rokah in je v eni sapi prehitel naslov in nekaj stolpcev.

»Saj sem vedel! Ze piše! Torej res! Uradno je potrjeno! Gospod, ti komunistični raztrganci nam res včasih delajo preglavice. Pa skrbi, skrbi! Ampak danes so jih krepko. Danes nekaj, tuj: ostale in potem... Gospod, ali ga bova kozarček?«

Ko jima je natakar postregel, sta veselo trčila in svetla tekočina jima je z užtkom stekla po grlu.

Prebivalstvu Slovenije!

V borbah, ki so jih fašistični okupatorji ter domači izdajalci vodili proti edincam Jugoslovanske armade, in v času, ko so bežali z našega ozemlja, so izgubili in odvrgli velike množine najrazličnejšega vojaškega materiala, kakor orožja, municije, obleke, različnih instrumentov, konj, zalog raznega blaga in živeža ter drugih predmetov. Del tega vojaškega materiala leži še vedno raztresen, gotove vojaške predmete pa imajo v čuvanju ali pa tudi skrivajo posamezniki.

Ves ta vojaški material predstavlja vojni plen in kot tak pripada izključno naši vojski. V cilju, da se v čim večji meri ohrani naši vojski in da se prepreči vsako neupravičeno prilaščanje tega vojaškega materiala, je Generalni štab Jugoslovanske armade zaprosil vse federalne vlade, da nudijo trofejnim bazam in zalednim komandam vso pomoč pri zbiranju in zavarovanju tega materiala in da v vsem podpro vojaško oblast pri iskanju orožja, municije, različnih zalog itd.

Zato poziva Narodna vlada Slovenije vse prebivalstvo Slovenije, da se v celoti stavi na razpolago vojaškim oblastem za čim uspešnejšo izvršitev te naloge in da tudi samoiniciativno začne iskati in nabirati vojaški material. Vsi narodno-osvobodilni odbori naj nudijo trofejnim bazam in zalednim vojaškim komandam vso pomoč. Zlasti velja ta poziv kmečkemu prebivalstvu, ki bo moglo največ doprinese k uspehu, predvsem pri zbiranju konj in živine kakor tudi ostalega vojaškega materiala. Vsi tisti, ki so jim bili kateri koli predmeti dani v čuvanje, v hrambo ali ki so take predmete sami vzeli v čuvanje, naj jih izroče pristojnim vojaškim komandam. Tudi sicer je treba vse najdene vojaške predmete takoj oddati najbližji vojaški komandi, odnosno poskrbeti za to, da pristojna zaledna komanda ali trofejna baza te predmete dvigne.

Z vestnim izpolnjevanjem tega poziva bomo Slovenci ponovno dokazali pravilen odnos in ljubezen do naše vojske in popolno razumevanje za njene materialne potrebe.

Predsedstvo Narodne vlade Slovenije

Sova

Tako smo ji rekli partizani v tistih dneh, ko jo je bilo človeka nevarno imenovati s pravim imenom. Danes bi lahko imenovali njeno pravo ime, pa se mi zdaj nesmiselno, kajti razen domačinov, je pod tem imenom ne bi nihče spoznal. Je ena izmed tistih tihih delavk, ki nam je pomagala ustvarjati to našo veliko svobodo, pa ni pri tem nikoli mislila nase. Nima še nobenega odlikovanja, njeno ime in njena slika še nista bili objavljeni v robenem našem časopisu. Nihče ni vedel zanjo samo partizani in pa — gestapovci ter belogardisti.

Morda je bilo ime Sova najbolj primerno zanjo, zakaj ni je bilo »krovač« noči, ki je ne bi prebedela. Prihajali smo k njej, ko se je komaj spustil mrak na zemljo, prihajali sredi noči, pa vse tjo do jutra. Vedno nam je odprla. Tisti, ki smo jo poznali in smo imeli stalne zveze z njo, smo jo poklicali s posebnim zvokom, trikrat smo potrkali na okno s tremi presledki. Drugi so poropotali na okno, kot da ne bi bilo nobene nevarnosti. Ti je niso poznali, še nikoli niso bili v našem kraju, pa so veseno zvedeli zanjo, sam bog ve kje in kako. Prihajali so tisti, ki so se ob sovražnikovih ofenzivah zgrubili od svojih edinic, prihajali so ranjenci, prihajali tisti, ki so bili na dolgi poti z Gorenjskega v Belo Krajino. Bili so premočeni, prezebljeni, lačni. Vse je sprejela, vsem je skušala pomagati.

Bili so časi, ko brez nje skoraj ne bi mogli opravljati svojega dela med ljudmi. Treba je bilo izročiti pošto našim legalnim aktivistom, dali smo jo Sovi, ki jo je oddala naprej. Treba je bilo spraviti med ljudi naše časopise, izročili smo jih Sovi. Treba je bilo razdeliti podporo ljudem, ki so imeli svoje pri partizanih, tudi to je napravila Sova. Vse je napravila, kar smo ji rekli, napravila kot bi tako morala biti, kot bi ji bila ta dolžnost dojezana že ob rojstvu.

Da, vse roči smo prihajali k njej. Kurirji, politični delavci, vojaki. Za vse je skrbelja kot bi bili njeni otroci. Skrbelja je za hrano, za obleko, za vse. Skoraj vsak večer so odlašali partizani iz njene hiše težke nahrbtnike. V njih je bila hrana, obleka, sanitetni material, papir. Vse je preskrbelja, kar je bilo treba v tistih časih krvavih partizanskih borb.

Hoteli bi, da vam opišem, kako dejanje, veliko dejanje, o kakršnih ste že čitali v naših časopisih, ki so pisali o partizanskih junakih in junakinjah? Ne, tega pri Sovi ni bilo. Posamezna dejanja jo ne delajo veliko. Veliko jo dela tisto drobno delo, ki ga je opravljala vse dneve in noči. Veliko je bilo dogodkov, ki so bili sami po sebi majhni, skoraj brezpomembni, v skupnem sklopu pa nam le kažejo njeno veliko dušo.

Res, drobnih dogodkov je bilo vse polno.

N. pr. o veliki noči lanskega leta. Takrat so se ženske pripravljale, da skažejo ljubezen do naših borcev, ki so na položajih stražili našo zemljo. Pekle so zanje kruh, da bi tudi oni imeli nekaj od velike noči. Prišla je velika sobota in belogardisti, kot bi nekaj stufili, so postavili krog in krog zasede in fantje tudi ponoči niso mogli do hiš. Kruh pa je bilo treba odnesti. Tedaj je Sova vzela nahrbtnik, se plazila skozi pločote in mimo zased ter počasi znesla ves kruh.

Droben je ta dogodek, sam zase skoraj brezpomemben. Toda takih dogodkov je doživela Sova veliko. Predolgo je že od takrat, da bi se mogel vseh spomniti. Včasih smo se spraševali, kdaj spid. Poročilo smo jo molili s svojimi občini, podnevi pa si jo našel po vaseh, ko je nabrala darove za interniranje, srečal si jo na cesti, ko je vozila zanje zavoje na pošto, našel si jo v gozdu pri navideznom delu, v resnici pa je prinašala partizanom vesti.

Obroč okoli nje se je ozil. Večer za večerom so prihajali k njej partizani. Mimo pa so hodili tudi belogardisti. Večer za večerom. Oprezovali so okrog voglov, postavljali zasede, povpraševali pri ljudeh. Bili so kot psi, ki so našli sled. Sova je čutila, da jo zasledujejo, toda umaknila se ni. Bil je čas, ko človek ni mogel in ni smel misliti nase. Tako se ji je zgodilo kot tisočim drugim. Nekedna dne so jo prijeli, jo zaprli, odpeljali v ljubljansko prisilno delavnico in potem naprej.

Težak je bil naš boj in nikakor ne bi zdržali, če ves narod ne bi sodeloval v njem. Fronta in zaledje sta bila trdno povezana med sabo. Toda kakor so se med borci partizani poedini s svojo požrtvovalnostjo in junastvom dvignili nad povprečne borce in so s svojim zgledom potegnili ostale za sabo, tako so se tudi v zaledju nekateri s svojo požrtvovalnostjo in s svojim delom dvignili nad ostale. Na tisoče in tisoče jih je bilo, ki so podpirali našo borbo, toda nekateri so dali od sebe več kot je bila njihova dolžnost. Tem se moramo v prvi vrsti zahvaliti da smo vzdržali. Ena izmed teh pa je tudi Sova.

In danes? Naše delo še ni končano, komaj če smo na pol poti. Še bo treba veliko truda, še bo veliko težav, preden bo naša domovina zgrajena. Brez tistih tihih požrtvovalnih delavcev in delavk naše borbe z okupatorjem ne bi uspelo dokončati. Tudi nadaljnega dela ne bomo mogli opraviti brez njih. Še nam bodo potrebne Sove. Kot smo z njimi premagali vse težave v dobi krvave borbe z okupatorjem, tako bomo z njimi premagali vse težave, ki nas čakajo pri graditvi našega novega doma.

V kavarno je stopilo nekaj novih gostov, dim se je nekoliko razkahljal in potem je bilo v kavarni zopet staro kavarniško vzdruže.

»Gospod, je po krajšem premoru povzel gospod Čič, »slijajno kupčijo tman na vidliku. Veste, pri prijateljskem medsebojnem sodelovanju bi jo lahko stajajo zpegljala. Gre zaradi moke in drugih živil. Naši so jih pri čiščenju proti banditom zepenili in sedaj mi je gospod stotnik R. pomudil, da to robo spravim v promet. Predlagam Vam, da jo sprejmete v prodajo na drobno, jaz pa bom financiral in stvar bo urejena. Sprejmete? Malenkosti se pomeniva prihodnjiki.«

Ko je gospod sprejel ponudbo gospoda Čiča, kaj je ne bi, sta zvrnila se en kozarček in potem sta še boljše volje zapustila kavarno. Pred pošto, odstran pločnika, sta si še enkrat segla v roko in se razšla.

INTERMEZZO

(Brez oseb, ozir. gospod Čič v odsotnosti).

Gospod Čič je bil trgovsko zelo nadarjen človek. Na črni borzi se je znašel kakor na domačem parketu. Poznanstvo je imel dosti in tudi brez »zveze« ni bil. Če bi ga vprašali, kotiko »posređenih« kupčij je sklenil bi vam ne vedel niti povedati. Z nekakšno samozavestjo bi samo zamahnil s roko, češ: »Mnogo sem delal!«

Tak je bil gospod Čič.

Proti koncu je že šlo, ko je pred svojo hišo srečal nekoga dne aktivista Petra, ki ga je sicer dobro poznal, pa ga od takrat ko se je Peter začel ukvarjati s takimi »prevratnimi rešami«, niti pogledal ni. Vljudo se mu je danes nasmejal in mu

s stičnim obrazom dejal: »Klanjam se, gospod Peter!«

Aktivist Osvobodilne fronte ga je začuden pogledal, potem pa se je tudi sam nasmejal in si dejal: »Saj res, drugi teden bodo vkorakali naši!«

FINALE

(Čas dogajanja: danes, novi časi)

Gospod Čič je šel po Selenburgovi ulici. Obločen je bil v lahko sivo poletno obleko, na glavi je imel temnorjav klobuk in za vratom temnordečo ovratnico. In še nekaj: v gumbnici je imel redko zvezdo s čisto novo trobojnico. Vsa njegova zunanost je izdajala »narodno-osvobodilnega človeka, ki ve, kakšni so časi in jih z a upoštevati.«

Prav posebno dobre volje danes sicer ni bil. Kakko naj bi bil, ko pa je na vsakem koraku srečeval ljudi, ki so nosili na glavi kape z rdečimi zvezdami.

Pred pošto se je skoraj zaletel v aktivista Petra. Globoko se mu je priklonil in mu hitel ponujati desnico. Potem je z gungljam glasom dejal: »Gospod Peter, ali jih vidite? Vendar so prišli ti naši fantje! Po tolikem trpljenju! Kako težko smo jih pričakovali!«

Mimo je zavozil kamion, na katerem je bilo polno partizanov, ki so glasno prepevali.

In gospod Čič je nadaljeval: »Kakšna vojska! In disciplina! Sami junaki!«

Potem se je gospod Čič pomaknil še bliže k aktivistu Petru in mu skoraj šepetaje dejal: »Vendar, gospod Peter, bojim se, upravičeno se bojim, da se komu ne bi zgodila krivica!«

KULTURNI PREGLED

Upodabljaljoča umetnost in naša osvobodilna vojna

(Iz referata, ki ga je imel tovariš France Mihelič na ustanovnem občnem zboru Slovenskega umetniškega kluba oktobra 1944 v Semicu. Nadaljevanje.)
Iz tega vretja in zablod, ki so bile povsem razumljive in so se pojavile tudi v drugih umetnostnih panogah, so se polagoma izkristalizirali posamezni primeri resnične in globoke proletarske umetnosti. Podobno bo verjetno v začetku tudi pri nas. Ni pa to neobhodno potrebno. Ti problemi so se pri nas razčistili deloma že pred vojno. Jasno pa je, da se bo tudi upodabljaljoča umetnost na široko razmahnila, kar ji doslej zaradi znanih razmer ni bilo mogoče. Tudi je jasno, da bo naša borba utisnila globok pečat tudi upodabljaljoči umetnosti. Ogromno je tu snovi, ki bo jutri in še stoletja navdihovala umetnike in jim dajala mogočne pobude za velika dela.
Poglejmo, kako je bilo z upodabljaljočo umetnostjo v in po francoski revoluciji. Umetnost, ki je še za časa Napoleona gloričarila njegove slavne podvige, je v javnem danes več ali manj mrtva, zanima samo še zgodovinarje. Vodilni slikar francoske revolucije, David, ki je delal največ ta ogromna platna, je danes čaščen in znan v glavnem samo po svojih portretih nekaterih meščanov in meščank. Zakaj? Zato, ker so bila vsa tista ogromna platna, ki predstavljajo slavne Napoleoneve podvige, forsirana o! zunaj in delana s tendenco, da bi bila čimbolj aktualna, niso pa bila izraz umetnika samega in njegovega najglobljega prepričanja.
Sele slikar, ki je živel dosti pozneje in sicer v času romantike, Delacroix, je v svoji sliki »Svoboda na barikadah« na globoko umetniški način izrazil tisto, česar vsi sodobniki revolucije niso zmogli.
Drugače je bilo na primer za časa vojna v Španiji pod Napoleonom. Tedaj je živel že zrel umetnik Francisco de Goya, ki je popolnoma čimel svoj čas in dal temu izraza v svojih delih. Vizionarno pretresljivo deluje njegovo znano veliko platno »Nočno streljanje upornikov«. V tej sliki je upodobljen upor Španije, ki se je dvignila proti nasilju. Njegova mava bakrorozov »Los desastros della guerra« deluje še vedno in, kot kaže, čim dalje bolj aktualno.
Se prej, v mračnih dogajanjih tridesetletne vojne se je pojavil kot svetla luč v temi podoben grafik Callot s svojo mapo bakrorozov, v katerih globoko človeško in

jasnovidno obojsa nasljuje in grozote vojne. Vsak umetnik črpa navdih za svoja dela iz svoje globoke občutljive duše in pa iz duše narodovih najširših plasti. Izrazita primera te vrste stá Rembrandt in Breughel, ki sta prav zaradi te svoje globoke človečnosti postala last najširših ljudskih plasti.
Prav gotovo bodo ti in podobni umetniki služili naši jutrajšnji umetnosti kot svetli zgledi.
Mogoče sem pozabil že prej izrazite poudariti problem forme, oblike v novi oziroma nastajajoči umetnosti. Jasno je, da bo nova vsebina zahtevala tudi novo formo. Ne da se pa to diktirati in ustvariti čez noč. Vse to je stvar razvoja. Resnične umetnine z naše osvobodilne borbe bodo nastale šele takrat, kadar bo nova vsebina našla tudi adekvatno formo.
Mogoče bo nova umetnost v začetku še vsa krvava in mračna in bo v njej še globok odsev pravkar prestopan strahot, toda tudi v tem bo odsev veličastnosti in moččnosti naše borbe.
Gozdovi bodo tvorili globoko simbolično ozajje na slikah bodoših slovenskih slikarjev. V njihovem okrilju se bo spočela veličastna epopeja slovenskega narola. Na neki sliki bo prikazano, kako gre v mraku skozi požgano vas naša brigada, silkovito pisana, v najrazličnejših uniformah nekih sovražnikov in z orožjem, ki si ga je priborila od njih. Gre tako raztrgana in premočena, z mulami in ranjenci. Grejo borci in njihovi obrabi so ožgani od sonca in d'rna in izprani od dežja in gorja. V ozadju krvavo gori grad. Zažgali so ga masčevalci Matije, Gubca.
Vprašali boste morda, kako je z upodabljaljočo umetnostjo danes. Mi smo še sredi dogajanj naše narodne in socialne borbe. Izrazitih del, ki bi bila točen odsev naše vojne, še ni. To pa iz razlogov, ker v danih razmerah taka dela zaradi pomanjkanja materialnih in tehničnih možnosti ne morejo nastati in drugič, ker je umetnik še preblizu vsemu dogajanju. Za pravičen pogled in odnos pa je treba časovne distance in možnosti širšega ali celotnega presleda.
Naloga slikarja v današnji borbi je, da zbira dokumentarčni material, da beleži kot kronist scene in dogodke, ki so enkratni in bodo tudi dragocen material našim znancem. Iz tega materiala in njegovih globokih doživljajev in doživljanjv bodo mogoče nastala poznejša velika dela.

Matej Bor:

Mati sanja

— Mati, mati, odprite hram! —
»Kaj, križ božji, je zunaj?«
— Mi smo, mi, primojdanaj!
Z Mokerca prišli smo k vam.
Plaho je odsunila zarah,
na vratih v plet zavita
obstala je suha, vsa zvita
z ovsenim hlebom v rokah.
»Lahi so križali mi moža,
skedenj v ogenj, kravo odgnali,
fantje so mi v goro zbežali
Kaj jih nobeden ne pozna?«
— Mati, dajte no! Nisem jaz Rok?
In jaz Ahac? In jaz Jaka? —
»Šmenta, hudimana, spaka...
Saj ste res vil Moj bog...«
In zagnali so takšen hrup,
da so se majale strehe,
smeh je otresal orehe,
soseska privrela je vkup.
— Babnič, mulci, možakarji, hej! —
Kaj pa jim je za vraga?
Saj se jim meša; sveti Jernej!
Oni pa: Zmagal Zmagal!
Glej ga Ahaca, kako govori,
maha z bandero rdečo,
zrasel je velik nad gnečo:
— Zdaj gospodarji smo mi!
Mi nečista golazen, svojati!
Kajzarji, hlapci in kmetje!
Govnjači, garači in kmetje!
Mi proletariati! —
In za njim je renčala vsa vas:
»Satan je vojsko izgubil.«
Rok pa jo je v lice poljubil:
— Zdaj ostanem pri vas... —
Zjutraj je vstala, gledala
z okna v jesenske kotanje:
Kdaj, le kdaj jim povedala
bom le sanje... te sanje...

Fr. Mihelič: Partizanka-bolničarka

Poslovilni nastop Invalidskega pevskega zbora

Ko se je pred dobrim letom na pobudo Glavnega štaba Slovenije, ki je ves čas izkazoval izredno razumevanje ter pozornost kulturnemu delu v naši vojski, osnoval Invalidski pevski zbor, mu je njegov prvi pevskega kapetana Karel Pahor posvetil vse svoje sile. Pevci so bili partizani-invalidi, ki so bili večinoma brez posebne glasbene izobrazbe. Vsi tedaj je bilo začetno delo toliko težje, pa tudi toliko zanimivejše in hvalevrednejše. Pod Pahorjevim vodstvom je IPZ začel takoj s sistematičnim delom in že po prvem mesecu svojega obstoja je začel javno nastopati. Od takrat dalje je nastopal neprestano na osvobodjenem ozemlju za vojsko in ljudstvo, povsod z velikim uspehom. Do svojega poslednjega nastopa je koncertiral stovrstočkrat. To so le številke, ki pa povedo vsakemu, kdor se je zanimal za delo IPZ, mnogo. Oglejmo si v splošnih potezih prerez njegovega dela, kar ob svojem slovesu vsesekakor zasluži.
Glasovna sestava zbora ni mogla biti nikoli povsem zadovoljiva. Manjkalo je tenorjev, manjkalo je baritonov. Problem sestave glasov, ki bi si naj bili v medsebojnem odnosu enakovredni ter bi na ta način bila dosežena potrebna glasovna enotnost in strnjnost, je težak celo v normalnih razmerah in pod ugodnimi pogoji. Ta problem pa je še neprimerno težji v vojski in zlasti v prilikah, kakršne so bile v času naše narodno-osvobodilne borbe. Kljub temu pa je bilo opaziti v delu IPZ neprestano težnjo, da se vse pomanjkljivosti, kolikor mogoče izravnavajo ali vsaj dosegljivo zmanjšajo. Cesar se ni dalo dočeti s samimi glasovi, to je skušal dirigent izvesti s pravilnim tehničnim delom. Trudil se je, da bi povezal glasove v primerne kvalitativni odnos, seznanjal je pevce z dihalno tehniko, s pravilnim vokaliziranjem in izgovorjavo, s potankostmi tehničnega izvajanja posameznih skladb, z neobhodno potrebnimi osnovami glasbene teorije. Prav tako jih je uvajal k razumevanju za pravilno prednašanje. Seznanjal jih je s pravilnim čitanjem in

pojmovanjem besedila, z osnovami ritmičke, dinamične in agogične možnosti. Skušal jim je prikazati nujnost popolnega življenja v skladbi, kakršno je potrebno za pravilno interpretacijo. Jasno je, da praktični uspehi niso izostali, čeprav se spriču glasovnega materiala in kratkega časa niso mogli uveljaviti tako, kakor bi to bilo potrebno. Zdi se mi potrebno ugotoviti, da je študijsko delo IPZ bilo večkega pomena zlasti zaradi tega, ker so pevci, ki dohitev te prilike niso imeli, dobili temeljit vpogled v način zbornega pevskega dela in so se s tem vzgojili za dobre zborne pevce. Nedvomno jim bodo ti efekti njihovega pevskega sodelovanja v IPZ tudi v njihovem bodočem pevskem udejstvovanju mnogo koristili.
IPZ je prav za prav vršil ne toliko umetniško kakor propagandno poslanstvo. Mislim, da nikoli ni nameraval postati profesionalen zbor, kar bi bilo spriču okoliščin, ki so mu bile na razpolago, tudi težko izvesti Svojo propagandno nalogo pa je izvršil v celoti in z največjimi uspehi. Tu spominjam na navdušenje, s katerim so ga sprejemali naši partizani in naše ljudstvo povsod, kjerkoli je nastopal. Njegovo delo je, kakor že tolikokrat v zgodovini, ponovno potrdilo, da je petje najboljši posrednik med ljudstvom in da more kar najbolj učinkovito vršiti ne le vlogo estetskega, ampak tudi socialnega ter nacionalnega činitelja. Pri tem pa vendarle ne smemo prezreti dejstva, da je spriču dostojne izvajalnice visine posredoval čisto tudi odgovarjajoče estetske učinke in s tem sočasno izpolnjeval nalogo, ki je stavljena vsakemu glasbenemu telesu.
Posebna zasluga IPZ je v tem, da je nudil pregled partizanske zborne literature, ki je nastala v času narodno-osvobodilne borbe. Če primerjam njegove sporedne s sporedi na pr. zbora prve proletarske divizije, moram ugotoviti, da je bil spored IPZ po svoji sestavi bolj odgovarjajoč trenutnim potrebam in duhu časa, čeprav izvajalne stopnje poprej omeje-

nega zbora zaradi neprimerno težjih delovnih pogojev in slabšega glasovnega materiala ni mogel dočeti. Tako smo poslušali na njegovih koncertih partizanske skladbe naših slovenskih partizanskih skladateljev, ki jih je IPZ populariziral, da so med ljudstvom že nekako ponarodele. Prav gotovo je to zaslug, ki je ne smemo podcenjevati. Umetne pesmi se je posluševal nam, čeprav tudi nje ni zapostavljal in čeprav mu je v študiju tehnično povzročala večje težkote. Toliko več pozornostjo pa je posvečal ruskim vojaškim pesmim, ki so po duhu blizu nastrojenju, miselnosti in čustvenosti slovenskega partizana. Sporedi so bili torej vse čas njegovega delovanja smotno sestavljeni in v popolnem skladu z aktualnimi potrebami. To je dokazaj tudi spored poslovilnega, stoenaundvajsetega nastopa IPZ, ki je obsegal skladbe Pahorja, Kozine, Svica, Deva, narodne pesmi (medj murško Zvira voda iz kamena ter koroški Milnar) ruske vojaške ter ostale partizanske pesmi.
Po Pahorju je v letošnjem februarju prevzel zbor Pavel Sivic in ga vodil doslej. V tem času se je delo nadaljevalo brez bistvenih sprememb in z istimi smotri kot prej.
S poslednjim koncertom je IPZ prenehal obstojati. Res bi bilo nepravilno in nepravilno, če bi se peči-invalidi ne mogli posvetiti drugemu delu, za katerega so sposobni in s katerim morejo koristiti obnovi naše uničene domovine. Napačno bi bilo, če bi se posvečali izključno dosedanjemu pevskemu delu, ki jim mora biti v bodoče le postransko delo, v katerem bodo našli izraza svojim doživljenjem in v katerem bodo mogli svoja dosežena pevska izkustva posredovati tudi naprej. Tako je bilo tudi oficijelno ugotovljeno in to je nedvomno dejstvo, ki velja. Ob zaključnem delu IPZ moramo reči, da smo mu zanj hvaležni v spoznanju, da ga je vršil v najtežjem času naše borbe in da je z njim prispeval svoj delež k naši zmagi. Ta kriterij presojanja dosežkov IPZ je, mislim najboljši, najpravičnejši, ker v prvi luči kaže uspehe postrtovnega in nebesčnega dela naših partizanov tudi na kulturnem polju.
Dr. Dragotin Cvetko

Zapiski:

BAZSTAVA SOVJETSKEGA GLEDALIŠKEGA DELA NA FINSKEM

Finsko društvo »Sovjetska zveza« je priredilo v Helsinkih »Gledališke dneve«. Prve dni junija so odprli v umetniški razstavnici dvorani razstavo del moskovske gledališke umetnosti. Predsednik finskega društva »Sovjetska zveza« Helo je imel kratak nagovor, v katerem je v glavnih črtah označil kulturno važnost razstave. Pisateljica Hela Vuoliki je podala poročilo o gledališki delavnosti Moskve in Kalima je očrtal zgodovino moskovskih gledališč. Gospa Sundman je poročala o moskovski gledališki šoli. Razstava in poročila o moskovski gledališki umetnosti so vzbudila največji javno pozornost. Helsinško časopisje je povsotno razstavi daljšo vrsto člankov.

TURNEJA SOVJETSKEGA ZNANSTVENIKOV IN UMETNIKOV PO RUMUNJI

Skupina sovjetskih znanstvenikov in umetnikov je naredila turnejo po Rumuniji, kjer so javno nastopali s predavanji in koncerti. Povsod so bili sovjetski znanstveniki in umetniki navdušeno sprejeti in njihov obisk je bil velik kulturni in politični dogodek. Skupina, v kateri so bili predsednik Vsesovjetske družbe za kulturne zveze s tujimi deželami Karaganov, prof. Parin in solist Kozlovsky, je obiskala Konstanca, Galac in Brailo. Tam je predaval prof. Parin o uspehih sovjetske medicine.

Peter Levec:

VRNITEV

Veselo murni pojejo nocoj,
pomladna noč nad gručo hiš se boči.
Obrisov jasnih več se ne razloči,
zastrl mrak je dalje za meno.
Polsišno v molk noči in čarni maj
je zavzenelo v oknicah lesenih...
Iz viher razbesnelih in jeklenih:
»O, mati, sin prišel je spet nazaj!«
In ko s svetilko je na prag stopila,
omahnile so ji roke tresoč,
vzdrltel je v svitu veli njen izraz.
In luč iz veže se je v noč razlila
ter obsejala svetli njen obraz
in nagelje, v lesketu šip cvetoče.

Karaganov je poročal o delu sovjetske družbe za kulturne stike s tujimi deželami in o vlogi rumunske družbe za utrditev vezi s SSSR. Kozlovsky pa je koncertiral v mestnem gledališču.

Tone Seliškar:

Tako od žen smo vsi slovo jemali

Se vidim te, kako sva se objela
ob uri, ko je bilo plat zvona,
poslednjikrat sem bil takrat doma
in skupaj v našo zmago sva verjela.
»Le pojdi tja, kjer vsi solci si dejala
in spremila si me srčno do vrat,
kot da si polna srčnih, dobrih nad
si se skoz solze mi v slovo smejala.
Tako od žen smo vsi slovo jemali,
nikjer ni žalost vdarila v srce,
junaški, močni smo se v boj podali.
In če nam huda ura v svate gre
vemo: obupu se ne bomo vdali,
mi verjemo v zmago — ne v gorjel

Igo Gruden:

BALADA O OTROKU

Sam rodila te v baraki:
ko sem ti postala mati,
si zajokal prvokrat.
Niso se takrat korakaj
slišali v temi od vrat?
Ko sem te na prvi vzela,
nič ti iz njih ne mogla dati,
si zajakal drugikrat.
Ni takrat poslava bela
že prišla ob pograd stat?
Ko sem s krlom te pokrila
in ti iz njih ne mogla dati,
krč me stisnil je za vrat:
v noč je bela sled tonila,
več ne jočeš od takrat.
Bli si mi kot sen o roži,
mrtni ti otrok moj zlati:
kam naj grem te zdaj iskat? —
Še nocoj me, smrt, položi
k njemu v grob za večno spati!

Pantelejmon Romanov:

Ljudski glas

Raznesla se je novica, da bodo odbori odpravljeni in da se bodo namesto njih osnovali vaški sveti.
Iz Moskve je iz tvornice prispel Aleksej Gurov in začel vsak dan zbirati okoli sebe mlade vojaške, ki so se vrnili s fronte, in se z njimi o nečem posvetovati.
Stari člani odborov, posebno krčmar, so vznemirjeni hodili po vasi. Kadar so na poti kogar koli srečali, je krčmar govoril: »Kaj neki počno?... Komaj smo začeli uradovati, že hočejo vse pognati v pogubo. Ta prekleta sodrga ni nikoli ničesar umela, zdaj pa hoče tudi ostale pognati v svet... Preje, ko je bil predsednik, je bil krčmar strog in nepristopen, tako da se je med vaščani pojavilo godrnjanje.
Med tem pa je zdaj postal tako dober in zgovoren, da je vse kmetje ganilo in so govorili:
— Ne iščemo boljšega od dobrega. Novi nam niso potrebni.
— Saj so vsi sami razbojniki! — je govoril krčmar. — Pa, oni ne poznajo Boga in jim ni nič sveto!
— Tako je, na Boga zdaj ne mislijo.
— Toda, mar vedo, kaj je ta posej! — je nadaljeval krčmar. — Za vsak posej je potrebna posebna specialnost, oni pa niso za nič drugače, kakor da režejo vratove...
— Kajpada, sevé...
— Mi smo delali za vas, lahko se reče, da smo postavili osnovo, oni pa hočejo zagrabiti že narejeno, nas pa k vragu. Ali je to lepo?
— Ej, za boga, nikakor! — so zagodrnjali glasovi. — Mi smo vas volili po svoji volji. Nam so potrebni pošteni, izvedeni ljudje... ki ne trdijo, da je vidra človek. A to, kaj je... Sestrada sodrga! In to bodo oni zmerom ostali; nič niso boljši od tistega Aljoše. Sprehaja se ti v plašču in nekaj kleplje... Le kdaj se bo izruvala ta presneta drhal!
— Pomeni, da me boste pri volitvah podpirali? — je vprašal krčmar.
— Ne skrbi. Za vas se bomo vzdignili kakor en človek... Glas naroda, brat, z eno besedo. Ko smo vas že izvolili, vam tudi zaupamo, pa, potem, končano — kvit! — Drugače, prišli bodo neki zelenci, ki se jih na ustnah drži še materino mleko, pa jih izvolite, volite jih!
— Silantič torej prosti... naj bi podpril njega, — so govorili kmetje tistim, ki niso bili navzočni pri razgovoru.
— Lahko, lahko.
— Glej, vidiš, vsi zate kakor en človek. Pojdi, dal boš za kako pljačo, brat! Ne bomo te pustili, čeprav si kdaj pa kdaj pritikal, toda, kar je — je — brez tega ne gre...
— Ha, moral sem, imel sem razloge, — je govoril krčmar. — Ko bi bilo odvisno od mene, ah, bi bil z vami kakor z brati. Toda, kadar gre za službo, saj sam razumeš — ne da se, bratec...
— Tako je! — so rekli kmetje. — Pa če si bil z nami strog, saj z nami človek ne more biti drugačen; ti hočeš dobro, ponudi prst, on pa — hop za roko!
— Pomeni, da lahko upam? — je vprašal krčmar.
— Saj smo že rekli, kaj pa še hočeš!

ŠIRITE TISK Osvobodilne fronte!

Vstali bomo složno kakor en človek.
V nedeljo so se kmetje zbrali okoli šole. Vsi so sedeli na travi, na gredah, kadili in se razgovarjali, pogledovali so proti šolskim vratom, za katerimi so bili mladi vojaki in visok človek v plašču z ovmjnim ovratnikom.
— Kaj se je tako dolgo razgovarjajo? — Hočejo se pokazati pametne in pomembne.
Iz šole je prišel vojak in poklical vse kmete v zbor.
V prednjem delu šole, kjer je navadno sedel upravni odbor, je sedel za mizo Aleksej Gurov, zraven njega pa dva mlada vojaka v suknjah in s čepicama na glavi.
— Lahko bi sneli kape, — je potihem dejal nekdo iz zadnjih vrst.
— Njihove glave ne prenesejo zraka! — je odgovoril zasmehljivi glas.
Krčmar je stal na vidnem mestu zraven okna, blizu predsedstva, in je začel z očmi vrtati po obrazih kmetov. Vsi so mu prikimali.
Podpredsednik Stepan je mirno sedel na okenskem okvirju. Čevljarja Nikolaja ni bilo — očitno se je zakasnil na zborovanje. Aleksej Gurov je sedel za mizo in je, prav kakor krčmar, vse opazoval, prav kakor da je pazil na to, da ne bo prevelike gneče in da bodo vsi čim prej sedeli.
Njegov obraz je bil resen. Ni poznal znancev, kakor da mu tega niti mar ni.
— Glej, glej, prosim te, tole starešinstvo. — Sedel je lepo za mizo, a n'heč ga še prošil ni... Le zakaj zdaj Silantič samo molči?
— Brezobziren človek in nič več, — kdo se bo rad družil z njim!

— Vseeno. Ko so vsi proti njemu, mu ne bo nič pomagalo, pa naj bo še tako brezobziren, — so po kotih govorili kmetje.
— Ali ste sedli? — se je zasiljal močan in hladen glas človeka, ki je sedel za mizo.
— Sedli... — se je slišal nezadovoljen glas iz ozadja.
— Že dobro. Ali ste zadovoljni s prejšnjo upravo?
— Zadovoljni smo! — so složno zapljuskali glasovi, pri tem pa so mnogi pogledali krčmarja.
Krčmar je povsotil oči.
— Dobro. Zdaj se odbori s dekretom odpravljajo. Odredba je, da se namesto njih ustanove sveti. Uprava lahko ostane stara, lahko pa izvolite novo.
— Mislimi smo, da bo predren, on pa — nič, povsem lepo! — se je po kratkem molčanju zasiljal glas iz kota.
— Mladeniču nič ne manjka...
— A zakaj ste zadovoljni s staro upravo? — je vprašal Aleksej.
Vsi so molčali.
— Ali so vam razdelili zemljo?
— Govorilo se je o zemlji, — je dejal nekdo neodločno.
— Ali delitev še ni izvršena?
— Rekli so, naj čakamo, — je odgovoril isti glas.
— Torej čakate po svoji volji?...
— Po svoji... da bi šlo vse po vrsti, kakor je treba, — je rekel Ivan Nikitič — a ne brezglavo.
Sedel je namršen in je mimogrede pogledal krčmarja. Tudi ta je upri vanj svoj pogled.
— In o čem se je še govorilo?

— O marsičem... — je spet nerad odgovoril glas iz zadnjih vrst.
— O pšenici. Pšenico in živino so že razdelili.
— A pri kom je ta živina? — je vprašal Aleksej.
— Odšla je na obisk k trgovcu z živino... — je dejal tesar Semjon, — rajši ima bogate.
— Glej, prosim te, glej, — so se slišali glasovi, — dali so jo revežem, pa je spet zbežala k bogatašem.
— Taako... — je spregovoril Aleksej; sedel je neprenehoma za mizo in držal v rokah svinčnik, ki ga je obračal s konca na konec. — Ali boste sejali na veleposestniški zemlji?
— Rekli so, naj počakamo. Ko bodo sklenili...
— Toda, ali ste zadovoljni?
— Glej ga, glej, začel je izpraševati. S trnkom je zagrabil za jezik, pa vleče, — je jezno dejal Ivan Nikitič in pristavil glasneje:
— Zakaj naj bi bili zadovoljni?
— Vendar zato, ker so rekli, da počakajte...
— Kako neki naj bomo zadovoljni? — je mračno odgovoril Ivan Nikitič, — ko pa je pogledal krčmarja, je še mračneje dejal: — Pač, zadovoljni smo, zato, ker je tak red.
— Taako... — Toda če zdaj izdajo tak zakon, da lahko vzameš zemljo — in končano!
Vsi so se spogledali.
— Čim preje, tem bolje — je dejal Ivan Nikitič in ni gledal krčmarja, ki je naglo dvignil glavo.
Vsi so pogledali krčmarja.

Slovenski partizan pripoveduje

O trdih osvobodilnih bojih v Bosni

Krvava in strahotna je bila pot iz kaznišnice v Sremski Mitrovici preko Ljubljane v roke italijanskih fašističnih krivk...

sam komandantov vzklík: »Juris!« naskočili bunkerje in pregnali ustaše. Plen je bil bogat. Pozneje, konec maja, pa je cela Trinajsta jurisala na Mrkonjičev grad...

Kljub ogromnemu prirodnemu bogastvu, je Bosna vendar zaostala v svojem gospodarskem in kulturnem razvoju. Begi in spahije so bili čvrsto povezani z veletrbiško kličko...

prekasa v svoji stvarni akciji vse ostale, saj je nabrala samo v dveh dneh 60.000 hr ter mnogo obleke in živil, s čimer bo našim internirancem zelo pomagano...

Zavezna ljubljanska mladina Ker je bilo mariborsko mesto zelo prizadeto zaradi štiriletne vojne yihre nad našo domovino, je ljubljanska mladina izrazila željo, da začne tudi ona pomagati pri obnovi Maribora...

Ljubljanska mladina Slovenska mladina ni po svoji osvobodilni pozabila na trdno vez, ki jo je v borbi vezala z mladino Sovjetske zveze. To vez boče še bolj utrditi sedaj, ko družno s sovjetsko mladino praznuje svobodo in skupno priporjeno zmago...

Obvestila OF Javite naslove svojih uradov! Kvartni odbor OF pri p'isti Ljubljana I, poziva vse urade (državne, samoupravne urade, zavode, pisarne narodno osvobodilnih odborov itd.)...

OBVESTILO „NAVODA“

Delitev moke Ljubljanski potrošniki — znotraj in zunaj bloka — prejnajo na prvih 15 dnevnih odrezkih za mloho osnovne živ. nakaznice, izdane od MOOF, odsek za preskrbo, s datumi od 1. do 15. junija dnevno po 165 g moke in sicer za vseh 15 dni skupno 1815 g...

Delitev kuhane masla Otroci do 3 let starosti prejmejo v dneih 12. do 14. t. m. na odrezek II-A6, oziroma II-B6 nalozila mleka in na vseh preostalih 15 masločnih odrezkih osnovne živilske nakaznice, izdane od MOOF, odseka za preskrbo v Ljubljani, z datumi od 16. do 30. junija 200 g kuhane masla, v eni siledih mlekarzn...

Poziv mesarjem Mesarji naj opravijo meso, katerega so prodajali na odrezke v soboto 9. t. m., na Navodu, Gosposka ul, 12-I soba št. 10.

KRIZEM PO LJUBLJANI

Sprememba pri komandi mesta Za komandanta mesta Ljubljana je postavljen tov. podpolkovnik Ivan Lekovšek-Jan, od sedaj pomočnik komandanta mesta Trst.

Sprejemi pri javnih tožilih Pisarna javnega tožilca Slovenije v Ljubljani sporoča: Javni tožilec Slovenije, javni tožilec za okrogno mesto Ljubljana in javni tožilec za ljubljansko okrogje sprejemajo stranke vsak dan od 11. do 12. ure.

Sprejemanje pošte za taborišča v Nemčiji Štab za repatriacijo sprejema pošto za taborišča v Münchenu, Salzburgu in Nürnbergu, vsehviš okolično teh taborišč, do ponedeljka najkasneje do 12. ure. Naša delegacija bo namreč odšla v ta taborišča, seveda pa sprejemamo pošto tudi za ostale.

Prijava in oddajanje stanovanj Prebivalstvo je dolžno prijaviti vse predmete, ki spadajo pod upravo za razlašeno inovino in osebe, ki so jih raznašale. Da se odpravne obstoječi stanovanjski stiski in da se prepreči razne nerednosti v pogledu nakazovanja stanovanj, opremljenih ali praznih, izdaja MOOF sledeči PROGLAS I.

- 1. Samo mestni stanovanjski urad ima pravico na teritoriju okrognege mesta Ljubljane dodeljevati (opremljena ali prazna) stanovanja, odnosno opremljena ali prazne sobe, pisarniške prostore, lokale ali celo zgradbe. 2. Privatna izmenjava stanovanj ali sob (opremljenih ali praznih) je brez vednosti in pristanka stanovanjskega urada najstrožje prepovedana. 3. Ustanovila se je posebna komisija s pravico vpogleda v vsako privatno stanovanje...

— Samo da ne bi užalili Silantiča... — je rekel nekdo. — A kako naj ga užalim? Kaj pa to njemu mar? Morda on odgovarja? Če je izšel tak zakon... ga bomo izvolili v svet in — gotova stvar. — Kaj potem, če je tak zakon, zakaj da ga ne bi izvolili? Samo če zaradi tega ne postegnemo debelejšega konca! — so se silišali glasovi. — Tudi prej smo čakili, zdaj pa naj mar spet čakamo!... — Tako je! — Njim je seveda lepo, — spravili so se v odbor pa blebetajo, mi, tepci, naj pa čakamo? — Kaj vam pa je, brat! Le počasi! Silantič lahko sliši! — so prileteli tih opomini. — Naj sliši vendar. On si je že natlačil svoje žepe. Krčmar je brodil z očmi po vseh šolskih klopih, toda nikakor ni mogel srečati niti enega pogleda. Vsi so gledali nekam mimo njega, ali pa so tako vrteli z očmi, da je bilo nemogoče uloviti pogled. — Kako srečno je zdaj pogledal... — je rekel nekdo, odprto na krčmarjev račun: — Ves denar so zafučkali... — Nikolka je vsaj zaradi svoje neumnosti mnogo trtila, a ta nesreča je grabil s svojimi šapami... Prej nas je ožemal, zdaj pa spet... Nam »čakaj!«, on pa v svoj žep... Uh, zalegal!... — Da, Nikolaj... vendar je to človek, ki ima vest. — Eh, pa tudi ta tvoj Nikolaj ni nič vreden — samo blebeta! Stepan? — ej, ta je zares svetnik. — Ta svetnik Stepan mi je vzel kravo in jo prodal v drugo vas... Če začne uradovati svetnik, — se konča huje kakor pri tepcu...

Zaradi pomanjkanja prostora smo prisiljeni opustiti našo dosedanja rubriko »Kje so naši dragi«. Namesto tega bo Glavni odbor Rdečega križa za Slovenijo tedensko izdajal »Bilten pogrešanih«.

Shranite razbite šipe! Vsem upraviteljem hiš, ki so bile poškodovane v noči na 9. junij, naroča odsek za preskrbo: shranite razbite šipe in drobce, ker jih bomo rabili za predelavo. Počakajte poziva, s katerim boste obveščeni, kako in kdaj jih bomo nabrali v skupno skladišče.

Mladina repatriirancem Ljubljanska mladina se je z veseljem odzvala vabilu, da prisloži na pomoč pri repatriaciji internirancev. Tam, kjer je bilo najbolj potrebno, je požrtvovalno zagebnila za delo in ko so prišli prvi interniranci izmučeni in izčrpani iz Dabaua v Ljubljano, so se lahko takoj nastanili v Marjanšču, kjer je mladina rajona Poljane že pripravila vse potrebno. Vrnjeno je bilo organizirano zbiranje obleke, živil in smetnega materiala za vračajoče se internirance. Mladina Viča je očistila in opremila Primorski dom. Mladinci so se javili za stalno kurirsko službo, mladince pa so prijeli za delo v kuhinjah in prevzeli skrb za oslabele internirance. Mladina kvarta Ajdovščina pa

Mladinci in mladinke kvarta Trnovo naj se zberejo v ponedeljek ob 16 v bazenu Kolesija, kjer bodo volili svoj kvartni odbor ZSM. Mladinci in mladinke kvarta Kolesija-Mirje naj se zberejo v ponedeljek ob 17.30 v bazenu Kolesija, kjer bodo volili svoj kvartni odbor ZSM. Mladinci in mladinke kvarta Prule naj se zberejo v ponedeljek ob 16 pred prulsko šolo, kjer bodo volili svoj kvartni odbor ZSM. Mladinci in mladinke kvarta Galjevica naj se zberejo v ponedeljek ob 17.30 na Igrišču (televadnem prostoru) na Rakovniku, kjer bodo volili svoj kvartni odbor ZSM.

Dnevne vesti Pozivajo se vsi uslužbeni železniške direkcije, da se zbere danes, v nedeljo ob 8 pred direktijskim poslopijem, zaradi sodelovanja pri pospravljanju ruševin. Udeležba obvezna. — Direkcija drž. železnice. Kridajali naj se javijo! CVB, oddelek za transfuzijo, prosil sledeče tov. kridajalce, da se javijo v ponedeljek 11. t. m. od 8. do 10. zaradi odvzema krvi: Ferjan Zalka, Izanška 24; Pirnat Anica, Rožna dolina c. XIX, št. 6; Bufon Zmago, Muzejska 5, V; Blažič Breda, Ziri 9; Novak Emil, Celovška 4, II; Dr. Grossmann Jostpina, Gosposka 3, 49; Tomič Rozalija, Kolesijska 19; Bonča Ivan, Aleševčeva 6; Gornik Zdenka, Mestni trg 7, II, n.; Heuffel Marjeta, Pokopališka 8. Obtrniki za vojaško ortopedsko delavnico naj se javijo! Da bi naše invalide, ki so v boju za osvoboditev domovine žrtvovali svoje je zdravje, čimprej usposobili, potrebujemo večje število čevljarjev, mizarjev, specialnih obrtnikov in vajencev za vojaško ortopedsko delavnico. Zato pozivamo prostovoljce, da se do 20. t. m. prijavijo Sanitetnemu oddelku Vojne oblasti IV. armade v Ljubljani, Bleiweisova 27. Deblokacija telefonov v Ljubljani. Telefonski naročniki, katerim je telefon izključen in želijo, da se njihov telefon zopet vključi, naj vložijo pisarno prošnjo na pošto in direkcijo v Ljubljani. Vsaka taka prošnja mora biti potrjena od pristojnega rajonskega odbora. I. moška meščanska šola v Ljubljani (Prule) poziva vse tiste učence, ki so v zadnjem času izostali od pouka, da pridejo

Zbiranje knjig za delavske knjižnice

Fašistični okupatorji so v barbarski namani, da uničijo vso našo kulturo in zavrejo kulturni napredek naših ljudskih množic, uničili veliko število naših knjižnic, med njimi zlasti knjižnice bivših delavskih strokovnih organizacij in ustanov. Tako so zlasti popolnoma uničene javne knjižnice, ki jih je bivša Delavska zbornica imela v Mariboru in Celju. Enotne strokovne zveze delavcev in nameščencev, ki so si kot eno izmed glavnih nalog nadele vsestransko delovanje v prid kulturnega napredka delavcev in nameščencev in ki vedo, da brez kulturnega dviga naših delovnih ljudskih množic ne bo mogoče uresničiti niti ostalih njihovih nalog, se trudijo, da uničene knjigovozne enove in poleg njih osnujejo še čim večje število novih. V ta namen je predvsem potrebno, da se zberejo vse še preostale knjige bivših knjižnic, ki se sedaj še nahajajo v rokah raznih ustanov ali zasebnikov. Potrebno pa je seveda tudi, da se to nezgato število pred

Obvestila OF

Mladinci in mladinke kvarta Trnovo naj se zberejo v ponedeljek ob 16 v bazenu Kolesija, kjer bodo volili svoj kvartni odbor ZSM. Mladinci in mladinke kvarta Kolesija-Mirje naj se zberejo v ponedeljek ob 17.30 v bazenu Kolesija, kjer bodo volili svoj kvartni odbor ZSM. Mladinci in mladinke kvarta Prule naj se zberejo v ponedeljek ob 16 pred prulsko šolo, kjer bodo volili svoj kvartni odbor ZSM. Mladinci in mladinke kvarta Galjevica naj se zberejo v ponedeljek ob 17.30 na Igrišču (televadnem prostoru) na Rakovniku, kjer bodo volili svoj kvartni odbor ZSM.

Dnevne vesti Pozivajo se vsi uslužbeni železniške direkcije, da se zbere danes, v nedeljo ob 8 pred direktijskim poslopijem, zaradi sodelovanja pri pospravljanju ruševin. Udeležba obvezna. — Direkcija drž. železnice. Kridajali naj se javijo! CVB, oddelek za transfuzijo, prosil sledeče tov. kridajalce, da se javijo v ponedeljek 11. t. m. od 8. do 10. zaradi odvzema krvi: Ferjan Zalka, Izanška 24; Pirnat Anica, Rožna dolina c. XIX, št. 6; Bufon Zmago, Muzejska 5, V; Blažič Breda, Ziri 9; Novak Emil, Celovška 4, II; Dr. Grossmann Jostpina, Gosposka 3, 49; Tomič Rozalija, Kolesijska 19; Bonča Ivan, Aleševčeva 6; Gornik Zdenka, Mestni trg 7, II, n.; Heuffel Marjeta, Pokopališka 8. Obtrniki za vojaško ortopedsko delavnico naj se javijo! Da bi naše invalide, ki so v boju za osvoboditev domovine žrtvovali svoje je zdravje, čimprej usposobili, potrebujemo večje število čevljarjev, mizarjev, specialnih obrtnikov in vajencev za vojaško ortopedsko delavnico. Zato pozivamo prostovoljce, da se do 20. t. m. prijavijo Sanitetnemu oddelku Vojne oblasti IV. armade v Ljubljani, Bleiweisova 27. Deblokacija telefonov v Ljubljani. Telefonski naročniki, katerim je telefon izključen in želijo, da se njihov telefon zopet vključi, naj vložijo pisarno prošnjo na pošto in direkcijo v Ljubljani. Vsaka taka prošnja mora biti potrjena od pristojnega rajonskega odbora. I. moška meščanska šola v Ljubljani (Prule) poziva vse tiste učence, ki so v zadnjem času izostali od pouka, da pridejo

Radio Svobodna Ljubljana 569 m/46 m NEDELJA 10. JUNIJA 1945 7.—7.30 Poročila, 7.30—8.30 Jutranji koncert, 8.30—9. Obvestila, objave, polzvedbe, 9.—12. Prezros kongresnih slavnosti SPZZ, 12.—12.30 Odredbe, objave, polzvedbe, 12.30—13. Sndikalna ura, 13.—13.20 Napoved časa in poročila, 13.20—13.30 Prokofjev: klasična simfonija v D-duru, 4. stavek, Prokofjev: Scherzo in koračnica iz opere »Zaljubljen v tri oranže«, 13.30—14. Komorni zbor in orkester Radia Svobodna Ljubljana, 18.—18.30 Mladinska ura, 18.30—19. Programske glasbe za mladino, 19.—19.20 Godalni kvartet, 19.20—20. Frontno gledališče XV. Udarne divizije, 20.—21. Čajkovski: klavirski koncert v b-molu, op. 23, Grieg: Svatbena koračnica, Mozart: Simfonija št. 53 v D-duru, 21.—21.30 Poročila in pregled tiska, 21.30—22. Šaljapin poje (plošče), 22.—22.30 Sovjetske popevke, 22.30—23. Koncert radijskega orkestra, 23.—24. Plesna glasba. — Radio Ljubljana vas bo sprotil obveščal kdaj in od kje bo prenašal kongresne slavnosti SPZZ.

Parne pekovske peči, pekarne, pekovske stroje gradi in popravlja: Tehnični biro DR. ING. KASAL & KOBAU, Ljubljana, Mestni trg št. 25.

Pozivam

vse dotične osebe iz Zgornje in Spodnje Besnice, da takoj, najkasneje pa do 15. t. m. izročijo vse predmete, katere so odnesle ali pa kako drugače prišle do njih, iz moje hišice in ribogojnice, ki stojiha ob Savi v Zgornji Besnici št. 2, tovarišu Lebnu (po domače Mertovcu). Ako dte omenjenega dne ne bodo vse moje stvari skupaj pri zgoraj imenovanem, bom vsakega izročil pristojnim oblastem, da ga po zakonu kaznuje, ker se ga bo smatralo, da si je prisvojil tuje lastnino. Pripominam, da se ni podrobnosti znane, kako se je jemalo iz hišice in kdo ima posredno udeležbo. BATELINO ANGELO, glavni stavbenik Ljubljana VII Aljaževa 35

MALI OGLASI

Službe išče

SPREJMEM mesto hišnice s stanovanjem; snažna, poštena in delavna. Naslov v upravi. 1882-1

ISCEM SLUŽBO uradno; prevzamem vodstvo karknega kola za vožnjo, pr. podjetja, gošljiškega obrata ali silniško, Kjerki, obvladam štiri jezike, obvladam delavna in neoporne preteklosti. - Naslov v upravi. 1883-1

GOSPODINJA srednjih let išče službo, najraje pri starejšem, dobro plačanem gospodu ali vdovcu. - Dopise na upravo pod »Zvesta moč«. 642-1a

GOSPODINJO in dekle za kmetijo v kamniškem okraju sprejemam pod ugodnimi pogoji. Ponudbe pod »Zaupanja vredna« uprava. 1934-1a

SLUGA-TEKAČ se sprejme. Naslov v upravi. 1933-1a

POMOČNICO, modistko, takoj sprejemam. Stana Gregore, Šmartinska 8. 1919-1a

MLINARJA takoj sprejemam. Viški mlin, Ljubljana. Viš, telef. 55-73. 1997-1a

POMOČNICO, gospodinjico, za vsa hišna dela, iščem. Predstaviti se med 11. in 13. Naslov v upravi. 1858-1a

MIZARJA in valjenca isčem. Hrana v hiši. Do govor usmeno. Tržaška cesta 17. 2104-1a

BLAGAJNICARKE, dve nadzornici kabin in enega osebkarja potrebujem za vrhno vzdrževanja ljudsk. kopališča »Srečna« na Posavju. Kvant. Stroji center. - Reflektanti naj se ziplase v naši plašni in v Beethovnovi ulici 2 vsak dan od 8 do 21. ure zvečer. 2123-1a

KINOOPERATERJA sprejemam. Destovnik Jožef, Šoštanj. 2122-1a

POMOČNICO gospodinjico, za hišna in vrtna dela sprejemam takoj: Ivan Bizovičar, Trzavska ulica, Ljubljana, Kolesjska ul. št. 16. 1825-1a

DEKLE, pridno in pošteno, za večletni pripravljalni del. Iščem za poljska delca in pomoč v gostini. Javiti se v trgovini L. Perdan, Resljeva c. 7. 1806-1a

POMOČNICA, fotograf, za pomoč vseh v stroko spadajočih del sprejemam. Služba stalna in dobra plača! D. Rovšek, foto, Ljubljana, Kolodvorska 25. 1779-1a

KUHARICO, samostojno kuharico, sprejemam k 3 članski družini. Ponudbe upravi pod »1. Julij«. 1610-1a

MIZARJE pomočnice sprejme tvrdka Malenšek, Celovška 258, Dravjice. 1602-1a

ELEKTRICARJA, dobro plačano, sprejemam. Stajerska železno-industrijska družba, Zreče. 1354-1a

POMOČNICO gospodinjico, za pomoč v vseh domačih zadevah sprejemam. Naslov v upravi. 2046-1a

POMOČNICE, krojaške, prvotne moči, sprejme salon Ambrož Fani, Mestni trg 25. 2023-1a

POMOČNICA, mizarška, za pomoč vseh v stroko spadajočih del sprejemam. Služba stalna in dobra plača! D. Rovšek, foto, Ljubljana, Kolodvorska 25. 1779-1a

POMOČNICO gospodinjico, pošteno, zmožno nekoliko kuhe, sprejemam v vso oskrbo. Ogrinc M., Eriževnikova ul. 10, L. lev. 1981-1a

GLOBOKO potrti naznanjamo tužno vest, da je dan življenje za svobodo in boljše bodočnost naš nadvse ljubljani sin, brat in stric

Anton Henigman
Njegovi ostanki bodo prepeljani dne 10. junija 1945 iz Velikih Lašč na domače pokopališče v Sodražici. Naj mu bo lahka slovska zemlja! Žalujoci oče, sestre in ostalo sorodstvo.

Sporočamo žalostno vest, da je bila od domačih izdajalcev nasilno odpeljana in umorjena v svoji najplešči življenjski dobi naša nepozabna in presrečno ljubljena hčerka, sestra, teča, vnučinka in nečakinja

Ivanka Vesel
Njeni ostanki bodo prepeljani dne 10. junija 1945 iz Velikih Lašč na domače pokopališče v Sodražici. Naj ji bo lahka slovska zemlja! Žalujoci: mati, sestra, bratje in ostalo sorodstvo.

Neutolažljivi sporočamo vsem, ki ste ga poznali in radi imeli, da je v taborišču Limburg februarja 1945, izmučen in izmučen od okupatorskega terora in umrl naš ljubljani sin, brat, stric, bratranec, svak in nečak

Pleničar Marijan
Spominska zadušnica bo v ponedeljek 11. junija t. l. ob 8. uri v župni cerkvi Sv. Roka v Dravljah. Zg. Šiška, Ljubljana, Novo mesto, Gor. Lendava, 8. junija 1945. Žalujoci: PLENICARJEVI, BOZICEVI, DR. LUK-MANOVI.

Dne 19. maja 1945 je daroval življenje za svoj narod, za katerega boljše bodočnost je vse življenje deloval, naš ljubljani in srčno dobri mož, oče, brat, svak, stric in zvesti prijatelj

Janušič Vladimir
bačnik uradnik
Po enoletnem trpljenju v taborišču Dachau je dočkal dan svobode, toda žal ne povratka v domovino. Sv. maša zadušnica se bo darovala 19. junija 1945 ob pol 7. uri v župni cerkvi Mar. Oznanjenja pri krži. Ljubljana, Trst, 8. junija 1945. Žalujoci: ZORA, žena; ALJOŠA-MITJA, FEDOR, sinova; ANKA DR. VONČINA, sestra; IVO, ZENKO, brata in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA. - Za vse dokaze iskrenega sožalja in sočutja, ki sem jih prejela ob izgubi mojega dobrega in nepozabnega soproga, gospoda

ing. Leona Kavčiča
baouviskega pristava
najpripraviš hvala. Posebno se zahvaljujem partizan-skemu častnemu spremstvu, darovalcem cvetja in ven-cer ter vsem, ki so na kateri koli način počastili po-kovnikov zadnji spomin. Sv. maša zadušnica bo darovana v soboto 16. junija ob 7. uri v župniški cerkvi Sv. Jakoba. Ljubljana, dne 10. junija 1945. Žalujoci: žena HERMA.

POMOČNICA gospodinjico, za pomoč v vseh domačih zadevah sprejemam. Naslov v upravi. 2046-1a

MLINARJA išče manjši obrat. Informacije, plača po dogovoru. Hrana in stanovanje v hiši. Naslov v upravi. 2097-1a

CEVLJARSKEGA POMOČNICA in valjenca sprejme Alojz Zimšek, Božna dolina, Trzavska ul. 18. 1871-1a

POMOČNICO in valjenca sprejme modni salon. Naslov v upravi. 1901-1a

POSTREZNIKA za pomoč pri stopnišču tridestopetne hiše se išče. Vprašati: Tržaška cesta št. 17a. 1922-1a

VAJENCA za mehanično obrt in pomočnika sprejme Kristan Franc mehanična delavnica. Ciril Metodova 1968-1a

POSTREZNIKA za dopolnitve ure iščem. Vodovodna cesta 15-1. 2021-1a

DEKLE za vsa hišna dela, pridno in pošteno - sprejme Noda Ana, plešičarica, Zelena jama, Poljedelska 13. 2054-1a

VEZALKO in razmašilko cvetja takoj sprejme cvetličar. »Split«, Francišanska ul. 8. 2061-1a

JAVNA BORZA DELA v Ljubljani in njene podružnice in Kranju in Logatcu nujno potrebuje-jo naslednje delovne moči: 33 čevljarjev, strojne čevljarje za vse vrste strojev, prašičalke (šepetarje) 1 pohištvnega mizarja, 15 stavbnih mizarjev, 2 mizarje, 1 klopčarja, 1 kleparja, 1 kleparskega pomočnika, delavca, 2 strojnika, 1 kopoljarska, 1 kovinotrudarja, 2 strojnika kurjača, 1 lokomotivni čevljarja-ortoped, 6 krojačev, 3 kovače, 3 stavbnega kleparja, 2 strojnika, 2 žaglarje, 7 obrtnikov, 4 ploščičarji, 7 tkalcev, 3 pletilje, 2 šivilji, 300 tekstilnih delavcev, 3 trgovske nastaviteljice, 1 prevzemalca, 1 krojaška valjenca, 1 delavca za plektarstvo, 5 halpcev, 1 halpca voznika, 4 voznike za les 24 lesnih delavcev, 8 kmetičkih poljskih delavcev, 43 kmetičkih delavcev, 210 delavcev težavko ter neomejeno število tesarjev in zidarjev. - Podrobne informacije se daje v poslovalnici javne Borze dela v Ljubljani. 2010-1a

PLAŠČ, damski, in moško obleko za vitko postavlo, prodam. 1950-6

PLAŠČ, balonski, damski, nov, s kapuco, prodam. Florjanska ul. 13, desno, zad. vrata. 2045-6

GRAMOFON, prvotne znamke »Columbia«, s ploščami, prodam. Florjanska ul. 13, III, desno, zad. vrata. 2044-6

KOŠNJA dobrega gove jega sena, približno 1100 kv. metrov prostornine, se prodaja interesantno za košnjo sena in otave. Travnik je v bližini bloka na Tržaški cesti v Ljubljani. Več se poizve pri: Gregor Tršar, Isesna industrija, Dol. Logatec. 1914-6

KOLO dobro ohranjeno, počen prodam. Naslov v upravi. 1686-6

PLAŠČ, damski, dobro ohranjen, prodam. Oglej pri krojaški Lombar, Gosposvetska c. 12. 2081-6

BLAGO za dve moški hlačni, svilo za damsko obleko in rožasto svetlo svilo za letno obleko, prodam ali zamenjam. Naslov v upravi. 2087-6

KOMAT, lahki, gonilni letnaki 8 m, 8 cm, gramofon, velik, in nekaj plošč, prodam, Naslov v upravi. 2068-6

SIV. STROJ, prav dober za domačo uporabo, in srebrno moško žepno uro s verižico, prodam. Florjanska ulica 10. II. 2070-6

KROJAŠKI SALON Bajželj sprejme valjenko. - Gajeva ul. 3-II. 2058-44

DEKLICA, 14letna, išče mesto šiviljske valjenke. Naslov v upravi. 2088-44

VAJENKO, frizer, sprejemam takoj proti dobri mesečni plači. Salon »Ločica«, Dunajska c. 51. 1683-44

2 VAJENCA za vodovodno-inštalacijsko in kleparsko stroko sprejme Lončar Franc, Pločevče dvorišče. 1631-44

VAJENCA za mizarstvo obrt sprejemam. Tvrdka Malenšek, Dravjice, Celovška cesta 258. 1609-44

VAJENCA krepkega za vrtnarstvo, poštenih staršev, sprejemam takoj. - Hrana in stanovanje ter pranje perila v hiši Iv. Bizovičar, vrtnar, Ljubljana, Kolesjska ulica 1824-44

OSEBO ki bi vodila 4-letno dekle na izpremo iščem. - Naslov v upravi. 2094-3

GOSPODINJA, vzgojiteljica, želi sprejeti za poselitev k osamelemu otroku, ki je brez matere in mati bi bila dobra, zanesljiva vzgojiteljica. Grem pa tudi k nemu do dva otrokoma v družini. Dobro hišo in k družini. Dobro plačano. Naslov prošnje predstaviti v upravi. »Zanesljivost«. 2089-1

PLAŠČ, damski, in moško obleko za vitko postavlo, prodam. 1950-6

PLAŠČ, balonski, damski, nov, s kapuco, prodam. Florjanska ul. 13, desno, zad. vrata. 2045-6

GRAMOFON, prvotne znamke »Columbia«, s ploščami, prodam. Florjanska ul. 13, III, desno, zad. vrata. 2044-6

KOŠNJA dobrega gove jega sena, približno 1100 kv. metrov prostornine, se prodaja interesantno za košnjo sena in otave. Travnik je v bližini bloka na Tržaški cesti v Ljubljani. Več se poizve pri: Gregor Tršar, Isesna industrija, Dol. Logatec. 1914-6

KOLO dobro ohranjeno, počen prodam. Naslov v upravi. 1686-6

PLAŠČ, damski, dobro ohranjen, prodam. Oglej pri krojaški Lombar, Gosposvetska c. 12. 2081-6

BLAGO za dve moški hlačni, svilo za damsko obleko in rožasto svetlo svilo za letno obleko, prodam ali zamenjam. Naslov v upravi. 2087-6

KOMAT, lahki, gonilni letnaki 8 m, 8 cm, gramofon, velik, in nekaj plošč, prodam, Naslov v upravi. 2068-6

SIV. STROJ, prav dober za domačo uporabo, in srebrno moško žepno uro s verižico, prodam. Florjanska ulica 10. II. 2070-6

KUNČNICE, moderne in praktično izdelane, skupno 16 prostorov, in 25 angorsko-čajev, prodam ljubitelju živali. Istotam se prodaja pisalna miza, dobro ohranjena čista otomana in star šiviljni stroj z dolgim žolčnikom. Naslov in ostala pojasnila se dobi v trgovini »Oglede«, Mestni trg 3. 2018-6

VOZICEK, otroški, globok, črn, skoraj nov, prodam. Tyrševa c. 69, dvorišče. 2077-6

ZNAMKE, serijo pokrajinske prodam. Pokrajinske znamke. 2080-6

STARICE, 10 tednov stare, prodam. - Požar Franc, Kamnogoriška c. št. 18, Dravjice. 2106-6

KOZO s kozličkom ali brez prodam. Trzavska ul. 10, Dravjice. Pinc. 2127-6

OPRAVO, novo, kuhinjsko, prodam, pri plešičarju Karlovci 11. Oglej od 8. do 12. ure. 1575-6

JEDILNI PRIBOR prodam; od 9. do 12. ure. Naslov v upravi. 1842-6

KOZO s šest tednov starim mladičem prodam. Tome Ivan, Trzavska ul. 14. 1855-6

APARAT za sifonsko proizvajanje proda »Metalisa«, Gosposvetska cesta 16. 1978-6

MOSKO OBLEKO, preprosto, prodam. Lozar, Rimska cesta 23, dvorišče, levo. 1983-6

SREBRNO LISICO prodam. Vprašati: Tržaška št. 6 od 1.-2. 1996-6

KOZO šest tednov staro za rejo prodam. Naslov v upravi. 2094-6

VOZICEK otroški, globok, črn, predvoljni, debele gume prodam. Na oglej od 10. do 2. ure. Celovška cesta 95a-II. 2012-6

STOL, ležalni, z blagom ali brez, nov, se prodaja. Trzavska c. 52. 2059-6

8 m SIFONA, predvoljni, delno prodam, delno zamenjam. Naslov pustiti pod »Sifon« v upravi. 2064-6

BLAGO, belo, panama, prodam. Naslov v upravi. 2062-6

KOLO, moško, športno, odlično ohranjeno, bolj slabe gume, prodam. - Harmonik v upravi. 2065-6

HARMONIKI, dve, dia-tonični, znamke Flajs, in dve znamke Hohner, vse imajo poltone, dve sta popolni. novi, prodam. Beljaška ul. 24. 2056-6

OPRAVO, spalna, v zelo dobrem stanju, primer-na za na deželo, se ugodno prodaja ali zamenja za protivrednost. - Naslov v upravi. 2049-6

OBLEKO, moško, belo, platneno, prodam ali zamenjam za protivrednost. Naslov v upravi. 2064-6

ISTRSKI BRAKI. Razprodajo se čistokrvni, desetiški istrski braki različne starosti mladičji po 2 meseca in starejši, od 4 do 6 let. Uprava parne Podgora, P. Vrhnika. 2085-6

POMOČNICE, moderne in praktično izdelane, skupno 16 prostorov, in 25 angorsko-čajev, prodam ljubitelju živali. Istotam se prodaja pisalna miza, dobro ohranjena čista otomana in star šiviljni stroj z dolgim žolčnikom. Naslov in ostala pojasnila se dobi v trgovini »Oglede«, Mestni trg 3. 2018-6

VOZICEK, otroški, globok, črn, skoraj nov, prodam. Tyrševa c. 69, dvorišče. 2077-6

ZNAMKE, serijo pokrajinske prodam. Pokrajinske znamke. 2080-6

STARICE, 10 tednov stare, prodam. - Požar Franc, Kamnogoriška c. št. 18, Dravjice. 2106-6

KOZO s kozličkom ali brez prodam. Trzavska ul. 10, Dravjice. Pinc. 2127-6

OPRAVO, novo, kuhinjsko, prodam, pri plešičarju Karlovci 11. Oglej od 8. do 12. ure. 1575-6

JEDILNI PRIBOR prodam; od 9. do 12. ure. Naslov v upravi. 1842-6

KOZO s šest tednov starim mladičem prodam. Tome Ivan, Trzavska ul. 14. 1855-6

APARAT za sifonsko proizvajanje proda »Metalisa«, Gosposvetska cesta 16. 1978-6

MOSKO OBLEKO, preprosto, prodam. Lozar, Rimska cesta 23, dvorišče, levo. 1983-6

SREBRNO LISICO prodam. Vprašati: Tržaška št. 6 od 1.-2. 1996-6

KOZO šest tednov staro za rejo prodam. Naslov v upravi. 2094-6

VOZICEK otroški, globok, črn, predvoljni, debele gume prodam. Na oglej od 10. do 2. ure. Celovška cesta 95a-II. 2012-6

STOL, ležalni, z blagom ali brez, nov, se prodaja. Trzavska c. 52. 2059-6

8 m SIFONA, predvoljni, delno prodam, delno zamenjam. Naslov pustiti pod »Sifon« v upravi. 2064-6

POMOČNICE, moderne in praktično izdelane, skupno 16 prostorov, in 25 angorsko-čajev, prodam ljubitelju živali. Istotam se prodaja pisalna miza, dobro ohranjena čista otomana in star šiviljni stroj z dolgim žolčnikom. Naslov in ostala pojasnila se dobi v trgovini »Oglede«, Mestni trg 3. 2018-6

VOZICEK, otroški, globok, črn, skoraj nov, prodam. Tyrševa c. 69, dvorišče. 2077-6

ZNAMKE, serijo pokrajinske prodam. Pokrajinske znamke. 2080-6

STARICE, 10 tednov stare, prodam. - Požar Franc, Kamnogoriška c. št. 18, Dravjice. 2106-6

KOZO s kozličkom ali brez prodam. Trzavska ul. 10, Dravjice. Pinc. 2127-6

OPRAVO, novo, kuhinjsko, prodam, pri plešičarju Karlovci 11. Oglej od 8. do 12. ure. 1575-6

JEDILNI PRIBOR prodam; od 9. do 12. ure. Naslov v upravi. 1842-6

KOZO s šest tednov starim mladičem prodam. Tome Ivan, Trzavska ul. 14. 1855-6

APARAT za sifonsko proizvajanje proda »Metalisa«, Gosposvetska cesta 16. 1978-6

MOSKO OBLEKO, preprosto, prodam. Lozar, Rimska cesta 23, dvorišče, levo. 1983-6

SREBRNO LISICO prodam. Vprašati: Tržaška št. 6 od 1.-2. 1996-6

KOZO šest tednov staro za rejo prodam. Naslov v upravi. 2094-6

VOZICEK otroški, globok, črn, predvoljni, debele gume prodam. Na oglej od 10. do 2. ure. Celovška cesta 95a-II. 2012-6

STOL, ležalni, z blagom ali brez, nov, se prodaja. Trzavska c. 52. 2059-6

8 m SIFONA, predvoljni, delno prodam, delno zamenjam. Naslov pustiti pod »Sifon« v upravi. 2064-6

BLAGO, belo, panama, prodam. Naslov v upravi. 2062-6

KOLO, moško, športno, odlično ohranjeno, bolj slabe gume, prodam. - Harmonik v upravi. 2065-6

HARMONIKI, dve, dia-tonični, znamke Flajs, in dve znamke Hohner, vse imajo poltone, dve sta popolni. novi, prodam. Beljaška ul. 24. 2056-6

OPRAVO, spalna, v zelo dobrem stanju, primer-na za na deželo, se ugodno prodaja ali zamenja za protivrednost. - Naslov v upravi. 2049-6

OBLEKO, moško, belo, platneno, prodam ali zamenjam za protivrednost. Naslov v upravi. 2064-6

ISTRSKI BRAKI. Razprodajo se čistokrvni, desetiški istrski braki različne starosti mladičji po 2 meseca in starejši, od 4 do 6 let. Uprava parne Podgora, P. Vrhnika. 2085-6

POMOČNICE, moderne in praktično izdelane, skupno 16 prostorov, in 25 angorsko-čajev, prodam ljubitelju živali. Istotam se prodaja pisalna miza, dobro ohranjena čista otomana in star šiviljni stroj z dolgim žolčnikom. Naslov in ostala pojasnila se dobi v trgovini »Oglede«, Mestni trg 3. 2018-6

VOZICEK, otroški, globok, črn, skoraj nov, prodam. Tyrševa c. 69, dvorišče. 2077-6

ZNAMKE, serijo pokrajinske prodam. Pokrajinske znamke. 2080-6

STARICE, 10 tednov stare, prodam. - Požar Franc, Kamnogoriška c. št. 18, Dravjice. 2106-6

KOZO s kozličkom ali brez prodam. Trzavska ul. 10, Dravjice. Pinc. 2127-6

OPRAVO, novo, kuhinjsko, prodam, pri plešičarju Karlovci 11. Oglej od 8. do 12. ure. 1575-6

JEDILNI PRIBOR prodam; od 9. do 12. ure. Naslov v upravi. 1842-6

KOZO s šest tednov starim mladičem prodam. Tome Ivan, Trzavska ul. 14. 1855-6

APARAT za sifonsko proizvajanje proda »Metalisa«, Gosposvetska cesta 16. 1978-6

MOSKO OBLEKO, preprosto, prodam. Lozar, Rimska cesta 23, dvorišče, levo. 1983-6

SREBRNO LISICO prodam. Vprašati: Tržaška št. 6 od 1.-2. 1996-6

KOZO šest tednov staro za rejo prodam. Naslov v upravi. 2094-6

VOZICEK otroški, globok, črn, predvoljni, debele gume prodam. Na oglej od 10. do 2. ure. Celovška cesta 95a-II. 2012-6

STOL, ležalni, z blagom ali brez, nov, se prodaja. Trzavska c. 52. 2059-6

8 m SIFONA, predvoljni, delno prodam, delno zamenjam. Naslov pustiti pod »Sifon« v upravi. 2064-6

POMOČNICE, moderne in praktično izdelane, skupno 16 prostorov, in 25 angorsko-čajev, prodam ljubitelju živali. Istotam se prodaja pisalna miza, dobro ohranjena čista otomana in star šiviljni stroj z dolgim žolčnikom. Naslov in ostala pojasnila se dobi v trgovini »Oglede«, Mestni trg 3. 2018-6

VOZICEK, otroški, globok, črn, skoraj nov, prodam. Tyrševa c. 69, dvorišče. 2077-6

ZNAMKE, serijo pokrajinske prodam. Pokrajinske znamke. 2080-6

STARICE, 10 tednov stare, prodam. - Požar Franc, Kamnogoriška c. št. 18, Dravjice. 2106-6

KOZO s kozličkom ali brez prodam. Trzavska ul. 10,